

+oikismos | Η έννοια της δημιουργικής χρήσης, ως ευέλικτο συνθετικό εργαλείο

Βασίλειος Παπασωτηρίου - 07/10/2024

Διπλωματική Εργασία

Φοιτητής: Βασίλειος Παπασωτηρίου

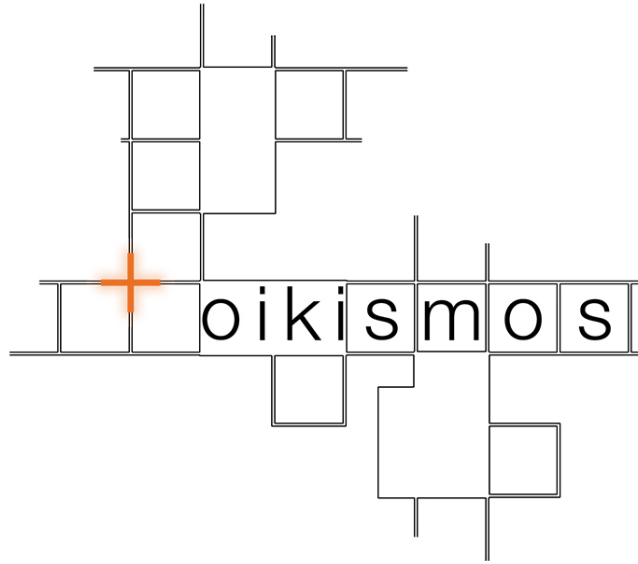
Επιβλέπων Καθηγητής: Ντέλης Παπαδόπουλος

Σχολή: Πολυτεχνική Σχολή, Τμ. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Frederick University, Κύπρος

Ημερομηνία Παρουσίασης: Ιούνιος 2023

Αρχιτέκτονες με σημαντική επιρροή, όπως οι Α. Κωνσταντινίδης, J. Hill, H. Hertzberger, μίλησαν για ανάγκη συμμετοχής του χρήστη στον σχεδιασμό μέσω της απόκτησης εμπειρίας κατά τη χρήση του χώρου. Ο αρχιτέκτονας οφείλει να δημιουργεί χώρους τους οποίους ο χρήστης θα μπορεί να εξελίξει. Προτείνεται στην περιοχή την Νέας Λαμψάκου Χαλκίδας ένας οικισμός. Αφορά απογόνους προσφύγων της περιοχής από τη Μικρά Ασία, οι οποίοι, εδώ και 3 γενιές, έπρεπε να είναι δημιουργικοί για να μπορέσουν να ριζώσουν στον νέο τόπο. Απέδειξαν πως μπορούν να τα καταφέρουν μέσω της δημιουργικότητας και του πολιτισμού που

έφεραν από τον τόπο τους.

Η έννοια της δημιουργικής χρήσης, ως ευέλικτο συνθετικό εργαλείο *Η περίπτωση της Νέας Λαμψάκου Χαλκίδας*

Η ιστορία των Λαμψακηνών, συνδυαστικά με την έννοια της δημιουργικής χρήσης, αποτέλεσαν έναυσμα για μελέτη επανενεργοποίησης της περιοχής. Προτείνεται ένας (συν)οικισμός. Οι κάτοικοι θα μπορούν να τον εξελίσσουν με μόνο περιορισμό την οριοθέτηση της ελευθερίας τους. Για την ευρύτερη περιοχή επιχειρείται:

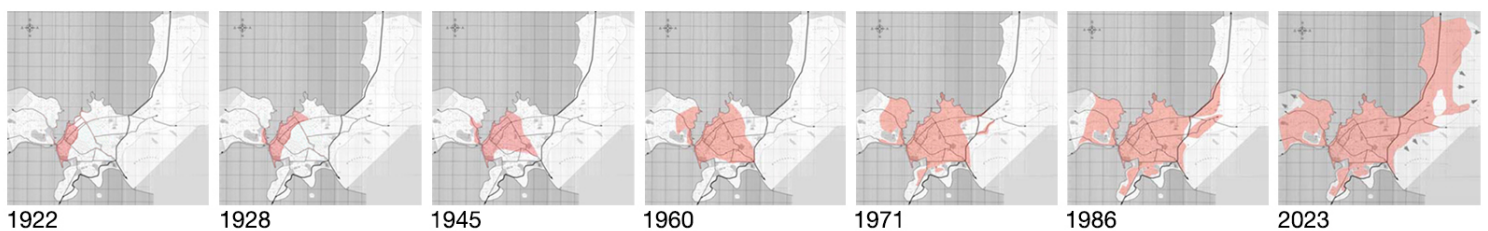
- Επαναπροσδιορισμός της σχέσης Ν. Λάμψακος - Χαλκίδας.
- Επαναπροσέγγιση της έννοιας (συν)οικισμός.

Για επίτευξη αειφόρου και βιώσιμης (συν)κατοίκησης, η πρόταση εντάσσει στον σχεδιασμό του χαρακτηριστικά όπως:

- Κοινούς τόπους αστικών καλλιεργειών.
- Κοινούς και ιδιωτικούς χώρους για ΑΠΕ.
- Ευέλικτους προδιαγεγραμμένους χώρους ελαφράς κατασκευής για διευκόλυνση μεταβλητότητας.

- Οι κοινοί τόποι ενθαρρύνουν τη σύμπραξη, κοινωνικοποίηση και διαμοιρασμό γνώσεων.
- Η υιοθέτηση μεταβαλλόμενων χώρων διεγείρει την ατομική και συλλογική έκφραση.

Η εγκατάσταση των προσφύγων στη Χαλκίδα και η πολεοδομική εξέλιξη της πόλης

1922 1928 1945 1960 1971 1986 2023

Η συλλογική μνήμη των Λαμψακηνών και η πολεοδομική εξέλιξη της Νέας Λαμψάκου

...1922 1922 1927 1940 1950 1961 1992...

Η ζωή των κατοίκων της Λαμψάκου στα Στενά των Δαρδανέλλων ήταν ιδιαίτερα απεικονιστική στους τομείς της γεωγραφίας, της ιστορίας, του εμπόρου και της βιοτεχνίας και της ομορφιάς το λιμάνι ήταν σημαντικό εμπόριο κέντρο.

Οι Λαμψακηνοί δύνανται από την πατρίδα τους. Παίρνουν μαζί τους παλιότερες μνημεία και γλώσσες. Παρουσιάζουν πικρό νόημα τις επιστροφές, που εμπόρου και της βιοτεχνίας και της ομορφιάς το λιμάνι ήταν σημαντικό εμπόριο κέντρο.

Αποπερατώνεται ο προσφυγικός οικισμός. Η νεοσύμβουλη κοινότητα, πήρε το όνομα με το προσφυγικό «Νέαν» και έφερε ως έδρα της τον αρχαίο οικισμό. Το κράτος δίνει με τις Λαμψακηνούς προσφύγους κατασκευές. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους, αντίδρασαν έντονα με το άκουσμα της αναστασίας του τόπου για τον οποίο τους προσέλασαν. Υπέβλεπον ότι το τοπίο είναι «παράφορο» επέλεξαν για έναν άγνωστο τόπο, σε απόλυτη αντίθεση με την εφόρα και παραβλεπόμενη πόλη της Λαμψάκου. Η διαμόρφωση αυτή, έφερε ως αποτέλεσμα την ανάσφιξη της συγκοινωνιακής απόστασης, και την πώληση τους απόβλητο στο λιμάνι της Χαλκίδας.

Αποπερατώνεται ο προσφυγικός οικισμός. Η νεοσύμβουλη κοινότητα, πήρε το όνομα με το προσφυγικό «Νέαν» και έφερε ως έδρα της τον αρχαίο οικισμό. Το κράτος δίνει με τις Λαμψακηνούς προσφύγους κατασκευές. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους, αντίδρασαν έντονα με το άκουσμα της αναστασίας του τόπου για τον οποίο τους προσέλασαν. Υπέβλεπον ότι το τοπίο είναι «παράφορο» επέλεξαν για έναν άγνωστο τόπο, σε απόλυτη αντίθεση με την εφόρα και παραβλεπόμενη πόλη της Λαμψάκου. Η διαμόρφωση αυτή, έφερε ως αποτέλεσμα την ανάσφιξη της συγκοινωνιακής απόστασης, και την πώληση τους απόβλητο στο λιμάνι της Χαλκίδας.

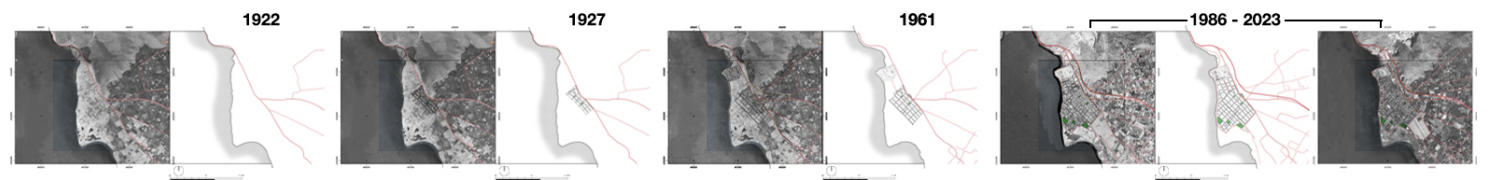
Αποπερατώνεται ο προσφυγικός οικισμός. Η νεοσύμβουλη κοινότητα, πήρε το όνομα με το προσφυγικό «Νέαν» και έφερε ως έδρα της τον αρχαίο οικισμό. Το κράτος δίνει με τις Λαμψακηνούς προσφύγους κατασκευές. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους, αντίδρασαν έντονα με το άκουσμα της αναστασίας του τόπου για τον οποίο τους προσέλασαν. Υπέβλεπον ότι το τοπίο είναι «παράφορο» επέλεξαν για έναν άγνωστο τόπο, σε απόλυτη αντίθεση με την εφόρα και παραβλεπόμενη πόλη της Λαμψάκου. Η διαμόρφωση αυτή, έφερε ως αποτέλεσμα την ανάσφιξη της συγκοινωνιακής απόστασης, και την πώληση τους απόβλητο στο λιμάνι της Χαλκίδας.

Με τη συνειδητοποίηση της μονιμότητας της καταστάσεως, οι Λαμψακηνοί άρχισαν να οργανώνουν τη ζωή τους, δίνοντας έτος ενδεδειγμένη και τη νέα τους πατρίδα. Οι Λαμψακηνοί αποτέλεσαν τον πρώτο προσφυγικό πληθυσμό, που έζησε με επιτυχία το σταθμό και τη σταθερά καθώς αμειψώνοντας την γνώση από τους εμπειρογώνους της Παλαιάς Λαμψάκου. Παράλληλα τη θέση της πρόσφυγα εκπαίδευσε και σχολείο, τρέποντας νέα και ασφαλή κτίσματα, διενεργώντας η περιχαρή ιδρύονται σχολεία. Μαζί με τις σπουδαίες ανήσεις τους, οι Λαμψακηνοί αναπτύχθηκαν το γεωγραφικό τους πλαίσιο.

Η κατανομή ούλου σε συνδυασμό με τους μετέδωκε που προέρχονταν από τον θαλάσσιο πλοίο της περιοχής, διενεργώντας ένα άδικο γεωγραφικό κέντρο. Στα σκαριά του οικισμού, οι πρόσφυγες παρουσιάζουν τις ελεύθερες ιδέες τους, γίνοντας τραγουδιστές, και χορεύοντας, καθώς αναπτύσσουν ιδιαίτερα τη διασκέδαση, με τους νέους να συγκεντρώνονται, στον εξωτερικό χώρο του πρώτου σκαριά που αναφέρονται «Νέα Ζωή», για να περουν ώρες βραδιάς. Με την πάροδο των χρόνων, η συνθήκη αυτή προκαλεί τον οικισμό. Η λειτουργία πλήθους μετέδωκε και ούλου, συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου, ο οποίος εδράθηκε σε έναν σημαντικό γεωγραφικό προσαρμό της Κεντρικής Ελλάδας.

Εργαζόμαστε στην περιοχή εργοστάσιο παραγωγής προϊόντων αμειψώνοντο υπό την επωνυμία «NEMENT». Στο εργοστάσιο παραδίδονται καθώς κέντρο της Νέας Λαμψάκου. Παρόλα που η πρώτη κατασκευαστική έρευνα για τις συνθήκες, που αμέσως έγινε το 1988 το εργοστάσιο λειτουργεί για αρκετά χρόνια.

Από τις αρχές του 1980 πήγαιναν μαζί στα νοσοκομεία με αναμενόμενα προβλήματα εγκυμοσύνης του εργοστασίου όπου διαπιστώνεται οι θανατηφόρες παθήσεις τους. Η εταιρεία όμως, ποτέ δεν παραδέχθηκε ότι ο αιώνας ήταν κεραιονόμος. Από το 1985, οι ανιχνεύσεις των θάψαντων άρχουν διακεκοπτό αγώνα και μετά από έξι χρόνια ξεκινάει τον. Το εργοστάσιο έκλεισε τελικά το 1990. Ακολούθησε καταδρόμη και τα μέρη του απομακρύνθηκαν. Έπειτα η πόλη που άνοιξε στην περιοχή δεν έχει ακόμη επαρκώς και τακτοποιήσει τους κατοίκους. Ο οικισμός της Νέας Λαμψάκου τα τελευταία 30 χρόνια χαρακτηρίζεται από πληθυσμιακή στασιμότητα. Χρήσιμες ομήσεις όπως βιοτεχνία και λογιστικά σταδιακά υποβιβάζουν την περιοχή.

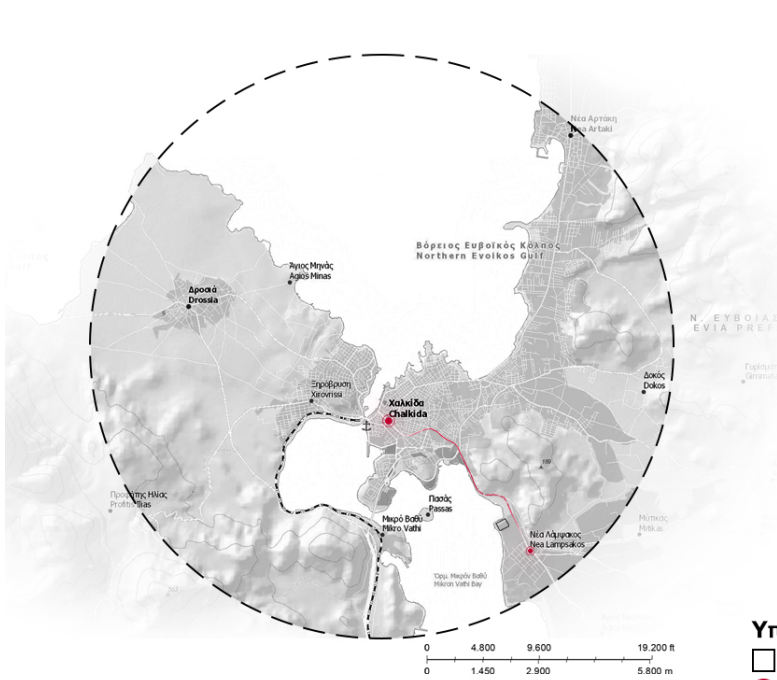
Η εγκατάσταση των προσφύγων στη Χαλκίδα και η πολεοδομική εξέλιξη της

πόλης

Με τον εκτοπισμό των ελληνικών πληθυσμών της Μικράς Ασίας το 1922, εγκαθίστανται στη Χαλκίδα πρόσφυγες από την Αρτάκη, τη Νεάπολη και τη Λάμψακο. Μετά τα πρώτα δύσκολα χρόνια, δημιουργούνται η συνοικία της Νεάπολης στην πόλη της Χαλκίδας, ο οικισμός της Νέας Αρτάκης και ο οικισμός της Νέας Λαμψάκου.

Η συλλογική μνήμη των Λαμψακηνών και η πολεοδομική εξέλιξη την Νέας Λαμψάκου

Χαλκίδα - Νέα Λάμψακος

Νέα Λάμψακος - Τεμάχιο Μελέτης

Υπόμνημα

- Πολεοδομικός Ιστός Νέας Λαμψάκου
- Έκταση πρώην εργοστασίου ΕΛΛΕΝΙΤ 80 στρεμ.
- Προσφυγικός Πυρήνας Νέας Λαμψάκου
- ↔ Σύνδεση με συνοικισμό
- Εθνικό οδικό δίκτυο
- Τοπικό οδικό δίκτυο

Χαλκίδα - Νέα Λάμψακος

Ο συνοικισμός της Νέας Λαμψάκου απέχει από τον πολεοδομικό ιστό της Χαλκίδας περίπου 3km. Τοποθετείται κατά μήκος της επαρχιακής οδού που συνδέει την πόλη της Χαλκίδας με τη Νότια Εύβοια.

Νέα Λάμψακος - Τεμάχιο μελέτης

Η περιοχή μελέτης γειτνιάζει με τον συνοικισμό της Νέας Λαμψάκου και με το βιομηχανικό ίχνος του πρώην εργοστασίου ΕΛΛΕΝΙΤ.

Φωτογραφική αποτύπωση. Ανάγλυφο της περιοχής και δομημένο περιβάλλον

εικόνα 1

Παραλιακή οδός,
Από τη Χαλκίδα στο χώρο μελέτης

εικόνα 2

Θέαση του τεμαχίου
προς τον υδροβιότοπο

εικόνα 3

Είσοδος από την κεντρική οδό

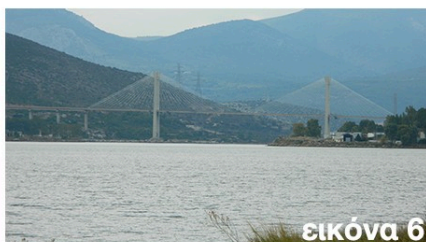
εικόνα 4

Θέαση προς τον υδατόπυργο
και το βουνό

εικόνα 5

Παλίμψηστο. Δάπεδο και ράγες

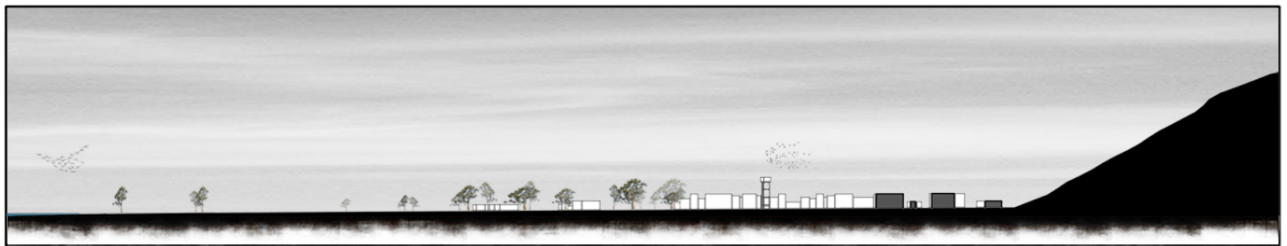
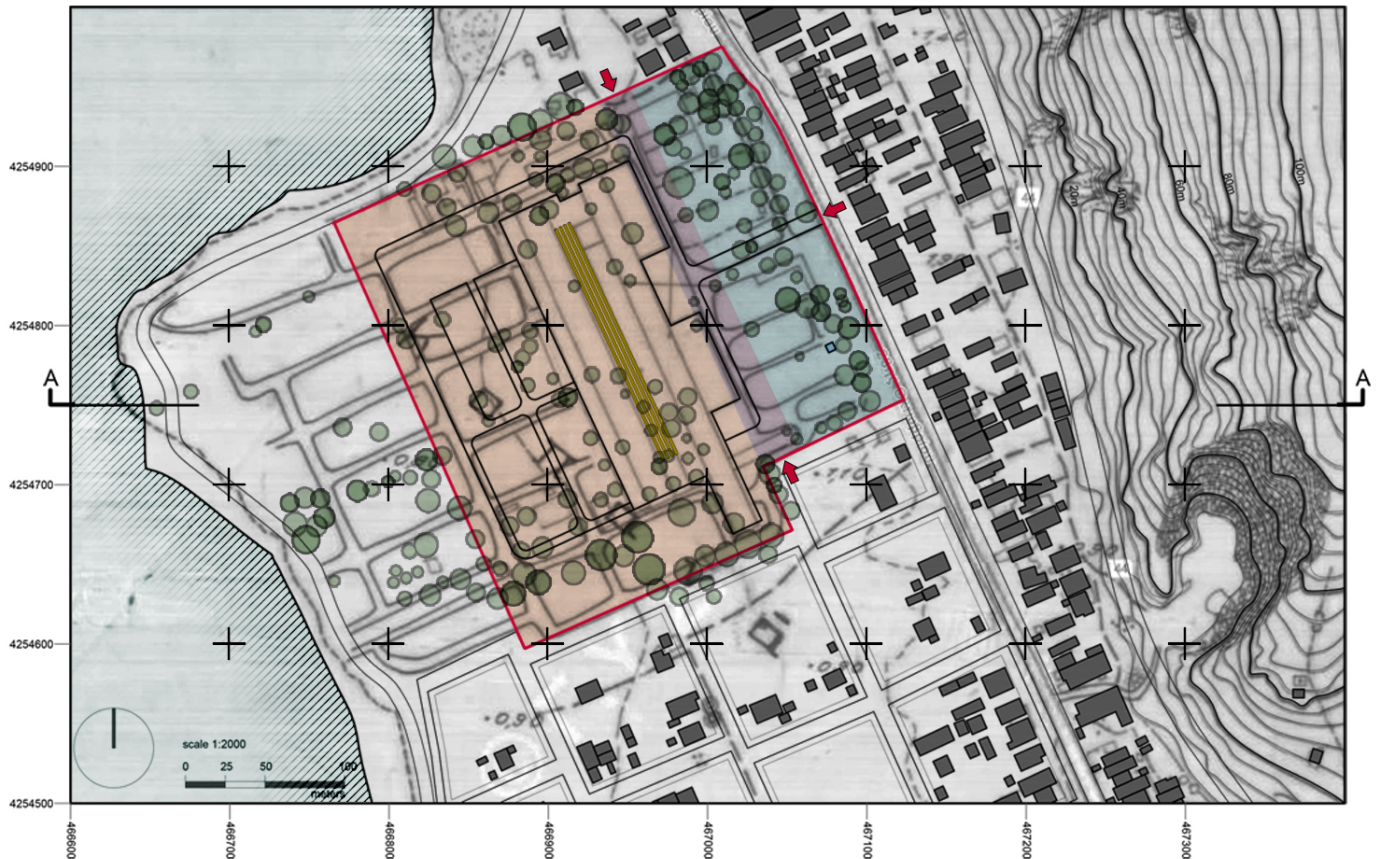

εικόνα 6

Θέαση προς τη Χαλκίδα.
Διακρίνεται η κρεμαστή γέφυρα

Αναζητώντας το Παλίμψηστο και την χωροθέτηση προτεινόμενων νέων χρήσεων

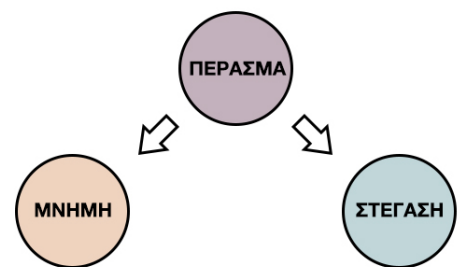

σχηματική τομή ΑΑ

Υπόμνημα

Περιοχή Μελέτης "ΕΛΛΕΝΙΤ" 80 στρεμμ.	Ευκάλυπτοι
Θέση Κατοικιών "Συν-Οικισμός" 16 στρεμμ.	Θέση Υδατόπυργου
Θέση Περάσματος Μνήμης 12 στρεμμ.	Ράγες βαγονέτων
Παλίμψηστο εργοστασίου 52 στρεμμ.	Προσβάσεις

Το ΠΕΡΑΣΜΑ
από την Λάμψακο στην Νέα Λάμψακο

Η σχέση με τη Χαλκίδα

Ο συνοικισμός της Νέας Λαμψάκου, παρόλο που απέχει από τον πολεοδομικό ιστό της Χαλκίδας περίπου 3km, μοιάζει αποκομμένη από την πόλη, λόγω της στασιμότητας της ανάπτυξής της σε σχέση με τη Χαλκίδα. Καταλυτικό ρόλο σε αυτό διαδραματίζει το εργοστάσιο ΕΛΛΕΝΙΤ με την παραγωγή τοξικών προϊόντων αμιαντοσίμεντου.

Η δημιουργικότητα των προσφύγων

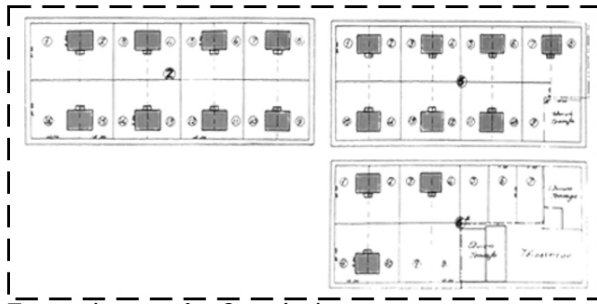
Οι πρόσφυγες, όπως συμβαίνει στις περισσότερες των περιπτώσεων, χαρακτηρίζονται από προσαρμοστικότητα, ευελιξία αλλά και δημιουργικότητα. Οι Λαμψακηνοί προσαρμόζονται στις συνθήκες που

μεταβάλλονται συνεχώς. Είναι δημιουργικοί, μεταφέρουν τις γνώσεις τους στη γεωργία και αναπτύσσουν την τοπική οικονομία.

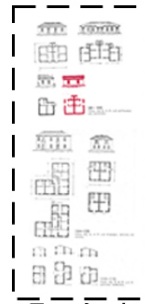
Η επιλογή του τεμαχίου μελέτης

Στο τεμάχιο λειτούργησε το εργοστάσιο που έδωσε ελπίδα ανάπτυξης, αλλά τελικά έγινε η κύρια αιτία στασιμότητας του οικισμού. Η επανενεργοποίηση της συγκεκριμένης έκτασης αποτελεί σημαντική κίνηση για τη μεταστροφή του χώρου σε τόπο δημιουργίας και θετικών εξελίξεων. Γεωγραφικά, αποτελεί τον συνδετικό χώρο καθώς βρίσκεται σε προνομιακή θέση μεταξύ Χαλκίδας και Νέας Λαμψάκου.

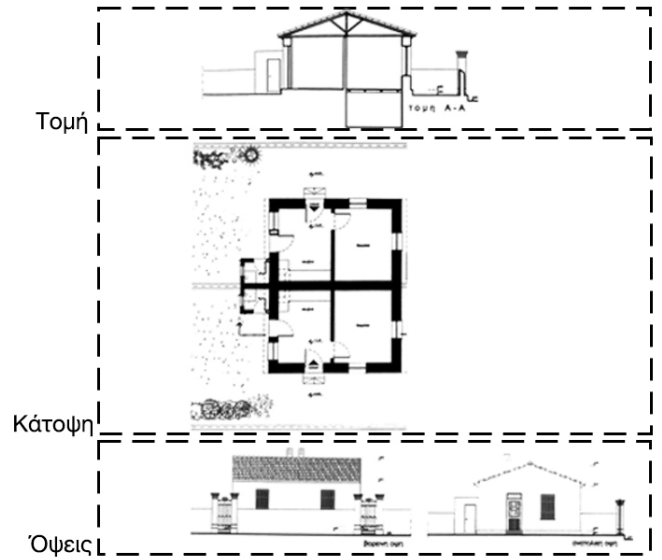
Το μοντέλο προσφυγικής κατοίκησης σύμφωνα με τον Ε.Α.Π.

Προτεινόμενο πολεοδομικό σύστημα προσφυγικών κατοικιών της υπαίθρου κατά τον Ε.Α.Π.

Τυπολογίες προσφυγικών κατοικιών της υπαίθρου κατά τον Ε.Α.Π.

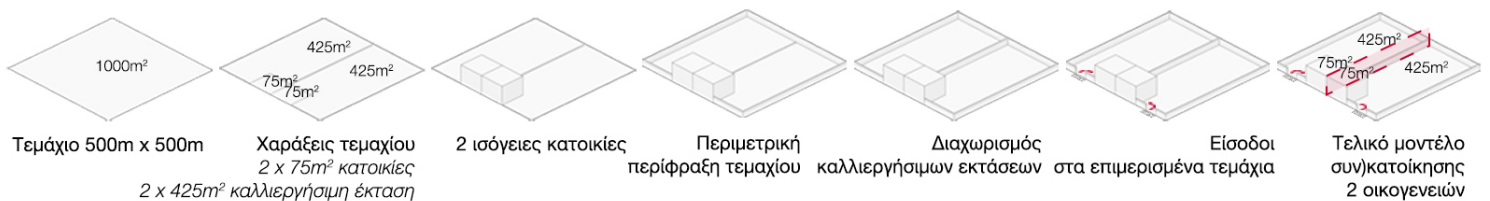

Τοποθέτηση και πολεοδομικό σύστημα της Νέας Λαμψάκου και ο χαρακτήρας των προσφυγικών κατοικιών του συνοικισμού

Συνοικισμός προσφύγων "Νέα Λάμψακος" 1936

Το μοντέλο εκμετάλλευσης τεμαχίων στον προσφυγικό συνοικισμό Νέας Λαμψάκου

Το μοντέλο προσφυγικής κατοίκησης σύμφωνα με τον Ε.Α.Π.

Για την αγροτική αποκατάσταση, η επιτροπή αποκαταστάσεως προσφύγων (Ε.Α.Π.) δημιούργησε συνοικισμούς σε όλη την Ελλάδα. Η Ε.Α.Π. είχε ως στόχο να χτιστούν άμεσα κατοικίες για όλους τους

πρόσφυγες ώστε να μην υπάρχουν παράγκες. Η άμεση αυτή αναγκαιότητα, σε συνδυασμό με την έλλειψη χρημάτων, οδηγεί στην απόφαση να χτιστούν κατοικίες φτηνές. Η συμμετοχή των νέων ιδιοκτητών στη βελτίωση των κατοικιών, την προσαρμογή του χώρου στις ανάγκες και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες διαβίωσης, ήταν απαραίτητη. Η περίοδος ήταν ρευστή από κάθε άποψη.

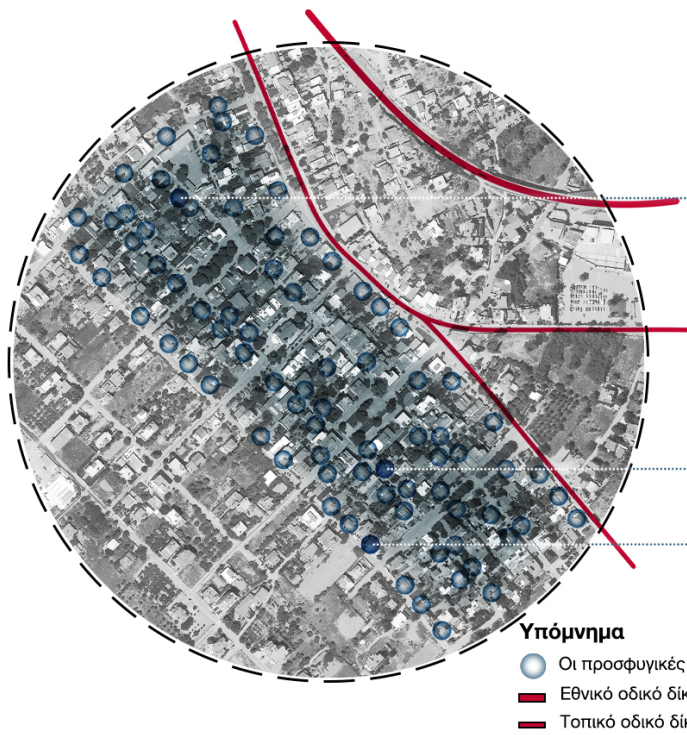
Τοποθέτηση και Πολεοδομικό σύστημα της Νέας Λαμψάκου

Η τοποθέτηση βασίστηκε στον τρόπο με τον οποίο ήταν δομημένος ο ρωμιομαχαλάς στην Παλαιά Λάμψακο, καθώς η ομοιότητά του με εκείνον των χαμένων πατρίδων αποτελούσε βασική επιδίωξη όλων των νεοϊδρυθέντων προσφυγικών συνοικισμών. Η ανέγερση των κτισμάτων, επομένως, έγινε δίπλα στη θάλασσα, κατά μήκος και ανάμεσα στον δημόσιο δρόμο -ο οποίος ενώνει τη Χαλκίδα με την Ερέτρια- και στην παραλία, όπως ακριβώς ήταν και στην Παλαιά Λάμψακο. Το πολεοδομικό σύστημα που επιλέχθηκε ήταν ορθογωνικό. Εντός του συνοικισμού και απέναντι από την επαρχιακή οδό δίνονται χώροι για εγκατάσταση καταστημάτων για όσους ήταν τεχνίτες και έμποροι. Έτσι δίνεται έμφαση στις δεξιότητες των προσφύγων για την ευκολότερη επιβίωσή τους στο νέο περιβάλλον.

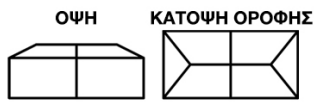
Ο χαρακτήρας των προσφυγικών κατοικιών του συνοικισμού

Οι πρώτες προσφυγικές κατοικίες του οικισμού της Νέας Λαμψάκου ανέρχονταν σε 104, με τις οικογένειες που διέμεναν σε αυτές να φτάνουν τις 150. Επρόκειτο για στιβαρές πετρόκτιστες μονώροφες κατασκευές χαμηλού κόστους -ώστε να είναι δυνατή η συντήρησή τους μελλοντικά, από τους ίδιους τους πρόσφυγες- στις οποίες χρησιμοποιήθηκαν τοπικά υλικά, όπως πέτρα και κεραμίδια. Το κάθε οίκημα στέγαζε δύο οικογένειες, εφόσον το διαχωριστικό που διέτρεχε το εσωτερικό του, διαμόρφωνε δύο αυτόνομους ξεχωριστούς χώρους, με το μέγεθος που αναλογούσε στην κάθε οικογένεια να είναι ιδιαίτερα περιορισμένο. Το πάτωμά τους ήταν χωμάτινο -αλλά και ξύλινο σε ορισμένους χώρους, όπως ήταν το υπνοδωμάτιο-, ενώ το αποχωρητήριο βρισκόταν εκτός σπιτιού. Στον εξωτερικό χώρο, το κάθε σπίτι διέθετε περιβόλι.

Οι προσφυγικές κατοικίες της Νέας Λαμψάκου στον 21ο αιώνα.

Το ίχνος του χρόνου, δήλωση δημιουργικής χρήσης στην προσφυγική κατοίκηση της Νέας Λαμψάκου

Ίχνος

Διατήρηση της αρχικής μορφής του τόπου και του χώρου μετά

Δημιουργικότητα

Διάθεση για ανανέωση της υπάρχουσας κατάστασης και διαφοροποίησης από την αρχική εικόνα χωρίς αλλαγές στη

Δημιουργικότητα

Αλλαγή χρήσης από κατοικία σε κατάστημα. Η διαφοροποίηση περιορίζεται στο εσωτερικό για τις ανάγκες της νέας χρήσης.

Ίχνος

Η εγκατάλειψη σε πλήρη αντιδιαστολή με την διατήρηση της αρχικής χρήσης.

Ίχνος

Η κατεδάφιση της μισής κατοικίας, απαντά στην αρχική ιδέα της συνύπαρξης των προσφύγων υπό την ίδια στέγη αλλά σε

Δημιουργικότητα

Επέκταση του υπάρχοντος χώρου για εξυπηρέτηση νέων αναγκών κατοίκησης.

Δημιουργικότητα

Επένδυση εκ θεμελίων στο υπάρχον οικοπέδο. Διάθεση για επένδυση στην περιοχή.

Δημιουργικότητα

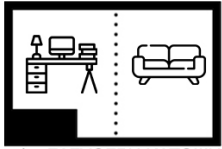
Η οικονομική ευμάρεια προηγούμενων δεκαετιών δείχνει μεγαλύτερη διάθεση για επένδυση στην περιοχή τόσο κατοίκηση όσο και εμπορικές χρήσεις.

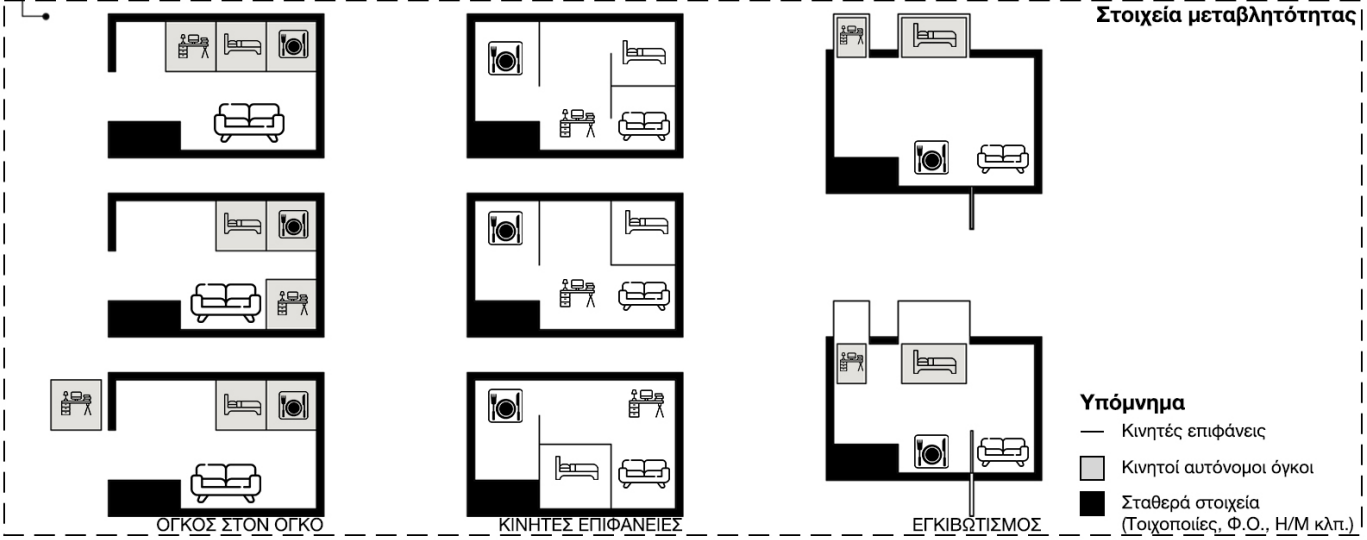
Δημιουργικότητα

Το ίχνος της προσφυγικής κατοίκησης περιορίζεται μόνο στο διαχωρισμό των οικοπέδων.

Η δημιουργική χρήση ως ευέλικτο συνθετικό εργαλείο Τεκμηρίωση & Ανάπτυξη της κεντρικής ιδέας

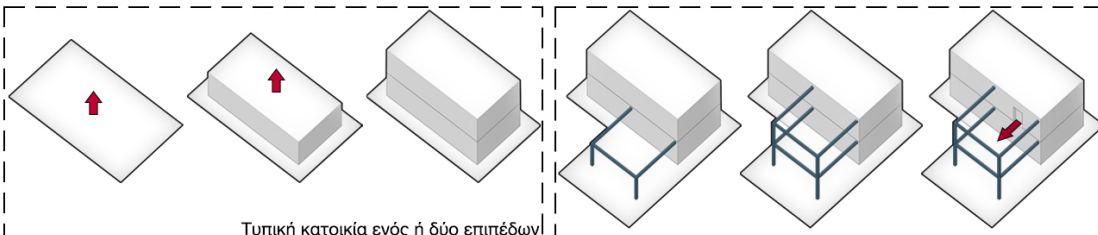

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΤΟΨΗ

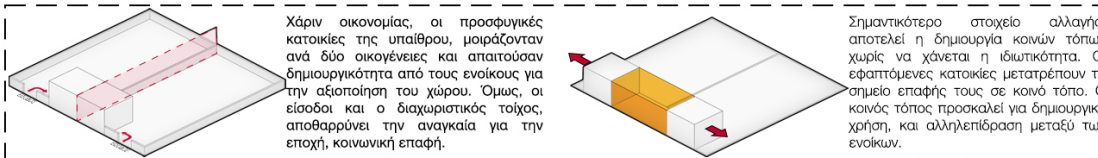

Ανάπτυξη πρότασης οικιστικού συμπλέγματος:

- πολλαπλών δυνατοτήτων και συσχετίσεων
- δημιουργικής και συμμετοχικής χρήσης

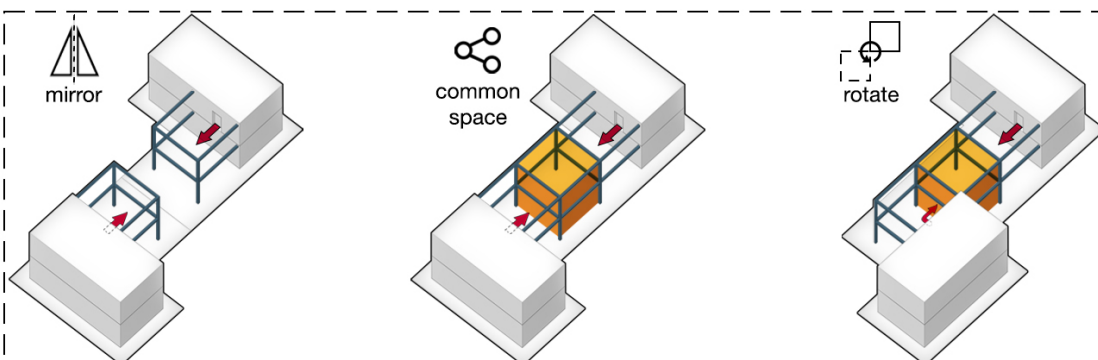
Τυπική κατοικία ενός ή δύο επιπέδων!

Χάρην οικονομίας, οι προσωφινικές κατοικίες της υπαίθρου, μοιράζονται ανά δύο οικογένειες και απαιτούν δημιουργικότητα από τους ενοίκους για την αξιοποίηση του χώρου. Όμως, οι εισοδοί και ο διαχωριστικός τοίχος, αποθαρρύνει την αναγκαία για την εποχή, κοινωνική επαφή.

Σημαντικότερο στοιχείο αλλαγής, αποτελεί η δημιουργία κοινών τόπων χωρίς να χάνεται η ιδιωτικότητα. Οι εφραπτάμενες κατοικίες μετατρέπουν το σημείο επαφής τους σε κοινό τόπο. Ο κοινός τόπος προσκαλεί για δημιουργική χρήση, και αλληλεπίδραση μεταξύ των ενοίκων.

Προέκταση φέροντος οργανισμού σε ένα ή δύο επίπεδα με σκοπό την οριοθετημένη εγκατάσταση μελλοντικών χρήσεων από τους ενοίκους της κατοικίας. Σημαντική είναι η οριοθέτηση της εν δυνάμει θύρας. Η σύνδεση της νέας χρήσης με την υπόλοιπη κατοικία, πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην επηρεάζεται η υπάρχουσα λειτουργία από μια μελλοντική προσθήκη.

Η ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων δημιουργεί συσχετίσεις μεταξύ των κατοικιών μέσω δημιουργίας ενδιάμεσων χώρων προς οικειοποίηση. Η οικειοποίηση εξαρτάται από την κοινωνική συνύπαρξη. Η μελλοντική εικόνα των ενδιάμεσων κοινών χώρων, αποτυπώνει την σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των ενοίκων.

Άρης Κωνσταντινίδης

“Τίποτα δεν πρέπει να είναι οριστικά τελειωμένο. Και όλα θα μπορεί να αναπτύσσονται και να μετασχηματίζονται όπως σε ένα φυτό. Χωρίς να χάνεται, βέβαια, η θεμελιακή ρίζα, ο βασικός κανόνας, ή η πρωταρχική ιδέα και σκοπιμότητα. Και είναι αυτή η ... ελαστικότητα που κάνει το αρχιτεκτονικό έργο να έχει διάρκεια και ζωντάνια.”

Herman Hertzberger

“Οι αρχιτέκτονες πρέπει να δημιουργούν δυνατότητες και να τις περιγράφουν στον χρήστη. Επίσης, οφείλουν να υποδεικνύουν δυνατότητες προσιτές στον χρήστη. Πρέπει να επινοούν απλά λειτουργικά κελύφη. Οι χρήστες θα τα προσαρμόσουν στη ζωή που τους ταιριάζει. Η ελευθερία ωστόσο δεν μπορεί να είναι απόλυτη. Πρέπει να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στις δυνατότητες και τους περιορισμούς. Ο χρήστης να αισθάνεται ελεύθερος αλλά να νιώθει ταυτόχρονα και τα όρια της ελευθερίας του.”

Jonathan Hill

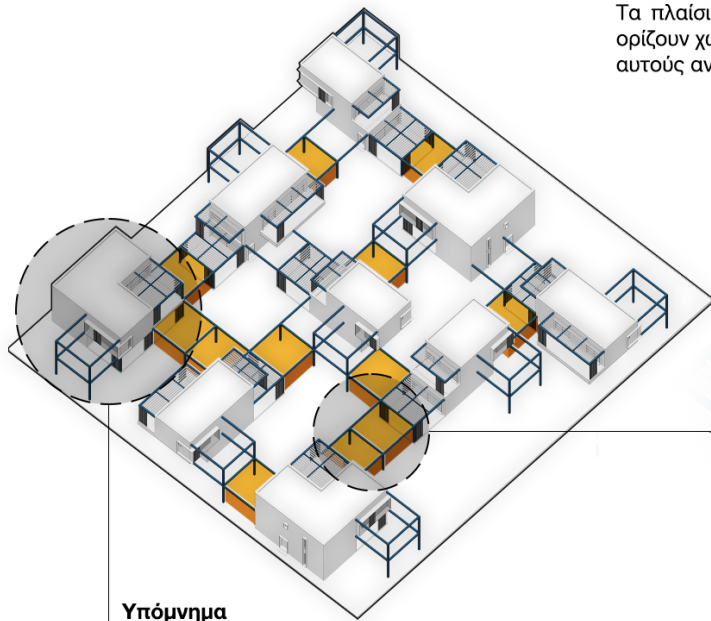
“Η διαδικασία” συμμετοχής του χρήστη αποτελεί εκείνη τη στρατηγική που θα κάνει τα πράγματα να ζουν μαζί με μας. Το Schroder House, η χρήση κινητών διαχωριστικών επιφανειών, εξασφαλίζει ιδιωτικότητα στις ήδη διαμορφωμένες χρήσεις. Στην ιαπωνική παραδοσιακή κατοικία, η χρήση κινητών διαχωριστικών πανέλων είναι εργαλείο δημιουργίας πολλαπλών συσχετίσεων μεταξύ των χώρων.”

Ανάπτυξη πρότασης οικιστικού συμπλέγματος

- Πολλαπλών δυνατοτήτων και συσχετίσεων
- Δημιουργικής και συμμετοχικής χρήσης

Οι δυνατότητες του οικιστικού συμπλέγματος όπως προκύπτουν από:

- την διερεύνηση της ιστορίας των Λαμψακηνών και
- την τεκμηρίωση της δημιουργικής χρήσης

Υπόμνημα

- Πλαίσιο δημιουργίας δυνατοτήτων
- Κοινόχρηστοι χώροι εν δυνάμει συμμετοχικής χρήσης

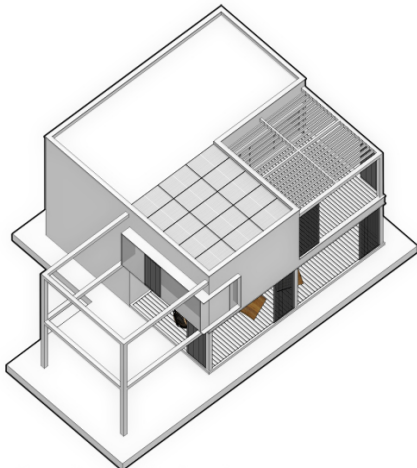
Παράδειγμα Δημιουργικής - Συμμετοχικής δράσης κοινόχρηστων χώρων

Τα πλαίσια τα οποία ενώνουν τις κατοικίες μεταξύ τους διαμορφώνουν και ορίζουν χώρους στις τρεις διαστάσεις. Οι ένοικοι οικειοποιούνται τους χώρους αυτούς αναπτύσσοντας συνεργασίες, κοινωνικοποιούνται.

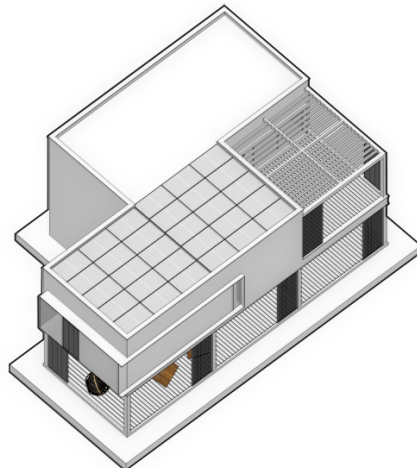

Παράδειγματα πολλαπλών δυνατοτήτων επιπλέον χώρου

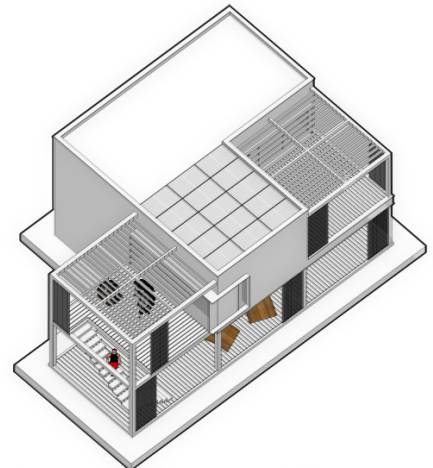
Τα πλαίσια ορίζουν έναν νέο εν δυνάμει ιδιωτικό χώρο σε κάθε κατοικία. Ταυτόχρονα δημιουργούν δυνατότητες εκμετάλλευσης του χώρου αυτού με

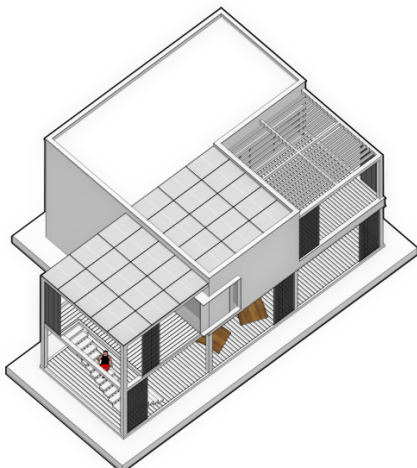
Αρχική μορφή πλαισίου

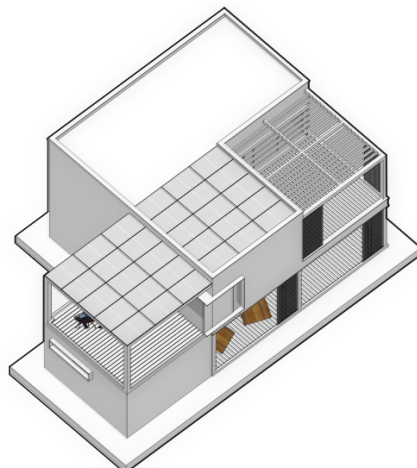
Δημιουργία δωματίου και επέκταση υπαιθριου χώρου στο ισόγειο

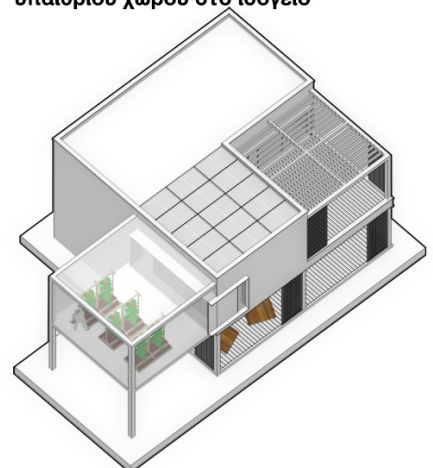
Δημιουργία εξώστη με πρόσβαση και από εξωτερικό κλιμακοστάσιο και επέκταση υπαιθριου χώρου στο ισόγειο

Αντικατάσταση της πέργκολας του εξώστη με φωτοβολταϊκά συστήματα

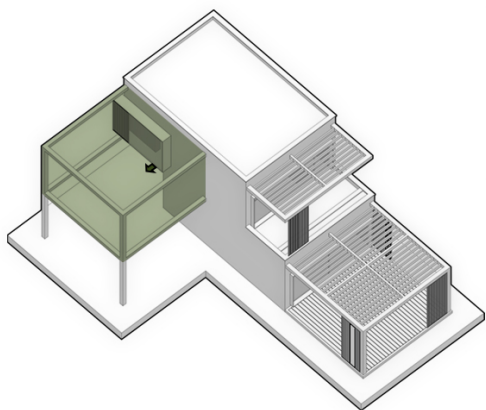

Δημιουργία αποθηκευτικού χώρου στο ισόγειο

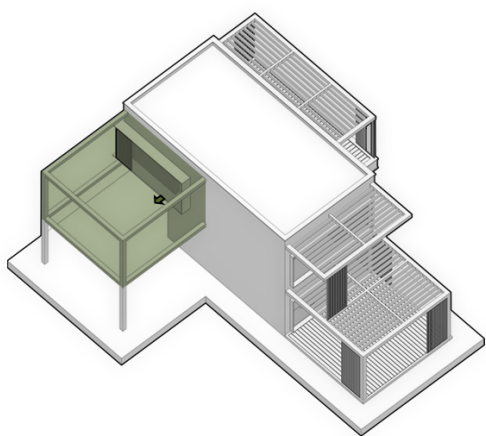

Εκμετάλλευση του πλαισίου για δημιουργία θερμοκηπίου

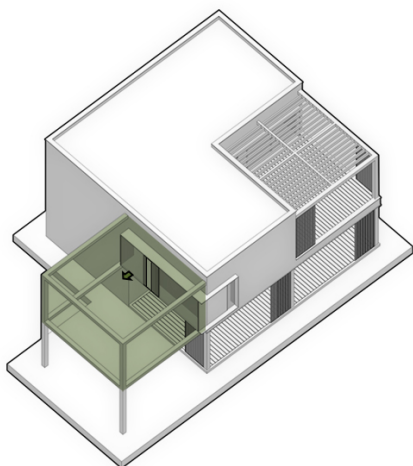
Τυπολογίες μονάδων κατοίκησης

τυπολογία Α
min 60,00m²
max 80,00m²

τυπολογία Β
min 70,00m²
max 90,00m²

τυπολογία Γ
min 110,00m²
max 135,00m²

Υπόμνημα

Εν δυνάμει
χώρος επέκτασης
εως 25m²

Εκτεταμένος χώρος
εως 25m²

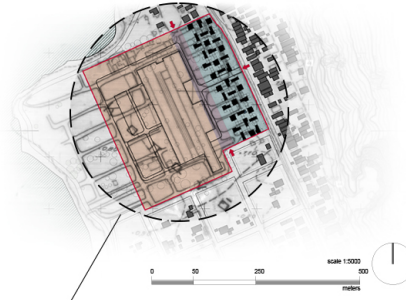
Προσβασιμότητα
Δεν επηρεάζεται
από την επέκταση

Σύνθεση συμπλέγματος κατοίκησης και διακίνησης, σύμφωνα με την κεντρική ιδέα και τις δυνατότητες του οικοπέδου

Βήμα εμβάτη συμπλέγματος
5,30m x 5,30m

Υπόμνημα

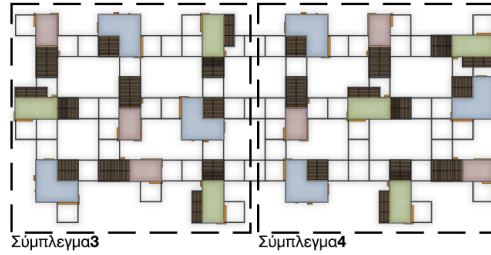
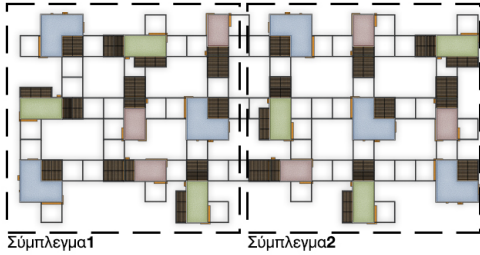
- Περιοχή Μελέτης "ΕΛΛΕΝΙΤ" 80 στρεμμ.
- Θέση Κατοικιών "Συν-Οικισμός" 16 στρεμμ.
- Θέση Περάσματος Μνήμης 12 στρεμμ.
- Παλιμψηστο εργοστασίου 52 στρεμμ.
- ➔ Προσβάσεις

Υπόμνημα

- Κατοικίες 60m²
Κάλυψη 54,59m²
👤 + 👤
- Κατοικίες 70m²
Κάλυψη 54,59m²
👤 + 👤
- Κατοικίες 110m²
Κάλυψη 106,09m²
👤 + 👤 + 👤
- Συμμετοχικοί χώροι
25m²

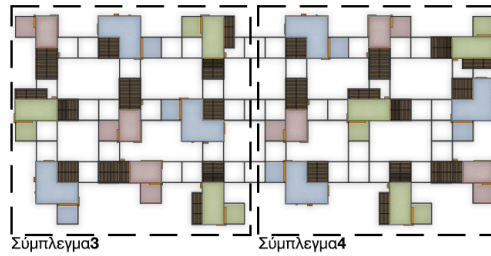
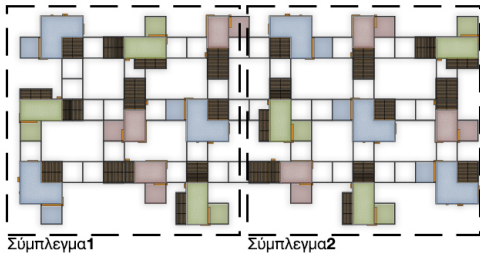
Ελάχιστη κάλυψη κατοικιών

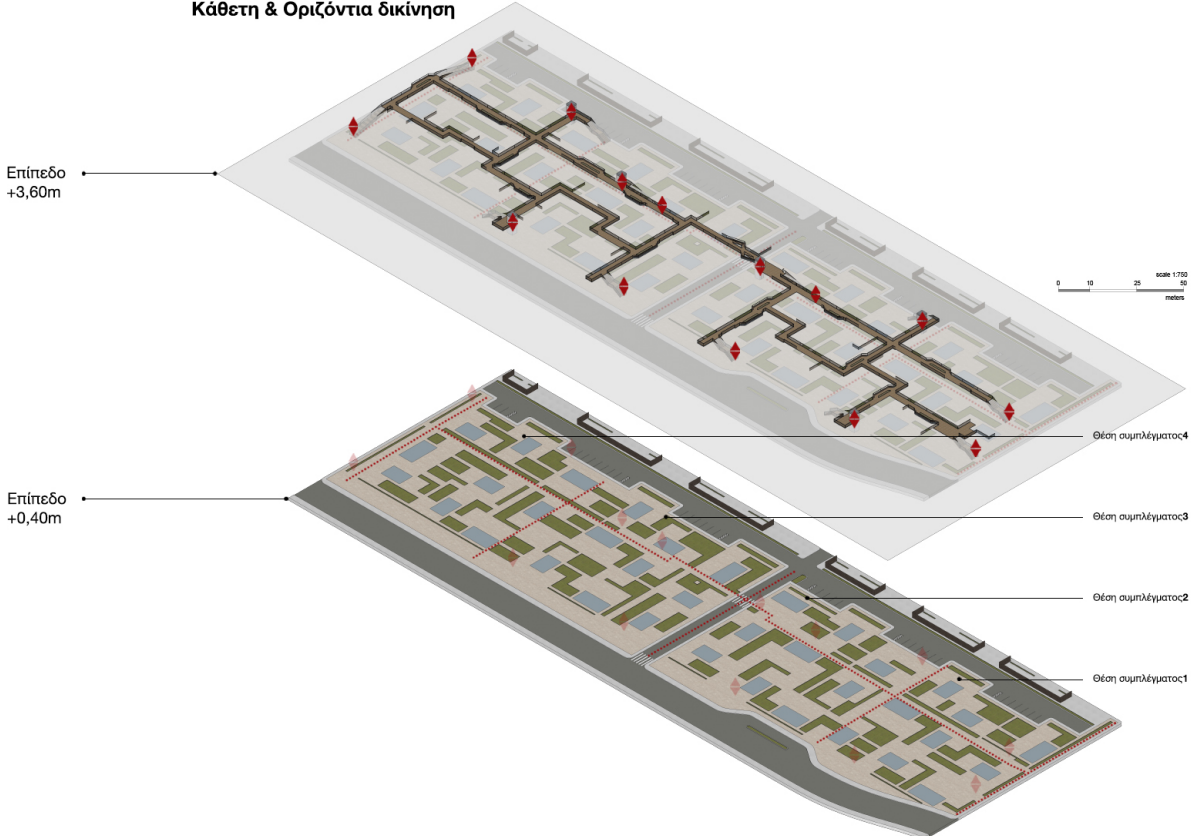
Υπόμνημα

- Κατοικίες 80m²
Κάλυψη 74,59m²
👤 + 👤
- Κατοικίες 90m²
Κάλυψη 74,59m²
👤 + 👤
- Κατοικίες 135m²
Κάλυψη 131,09m²
👤 + 👤 + 👤
- Συμμετοχικοί χώροι
25m²

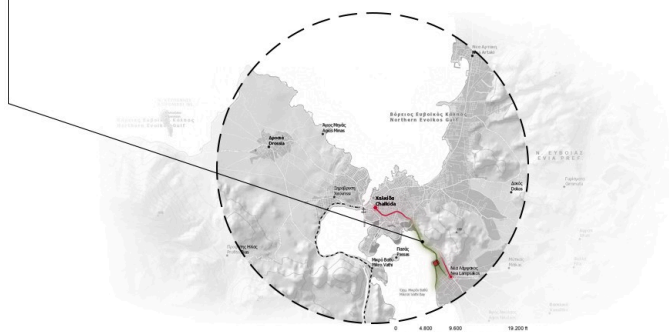
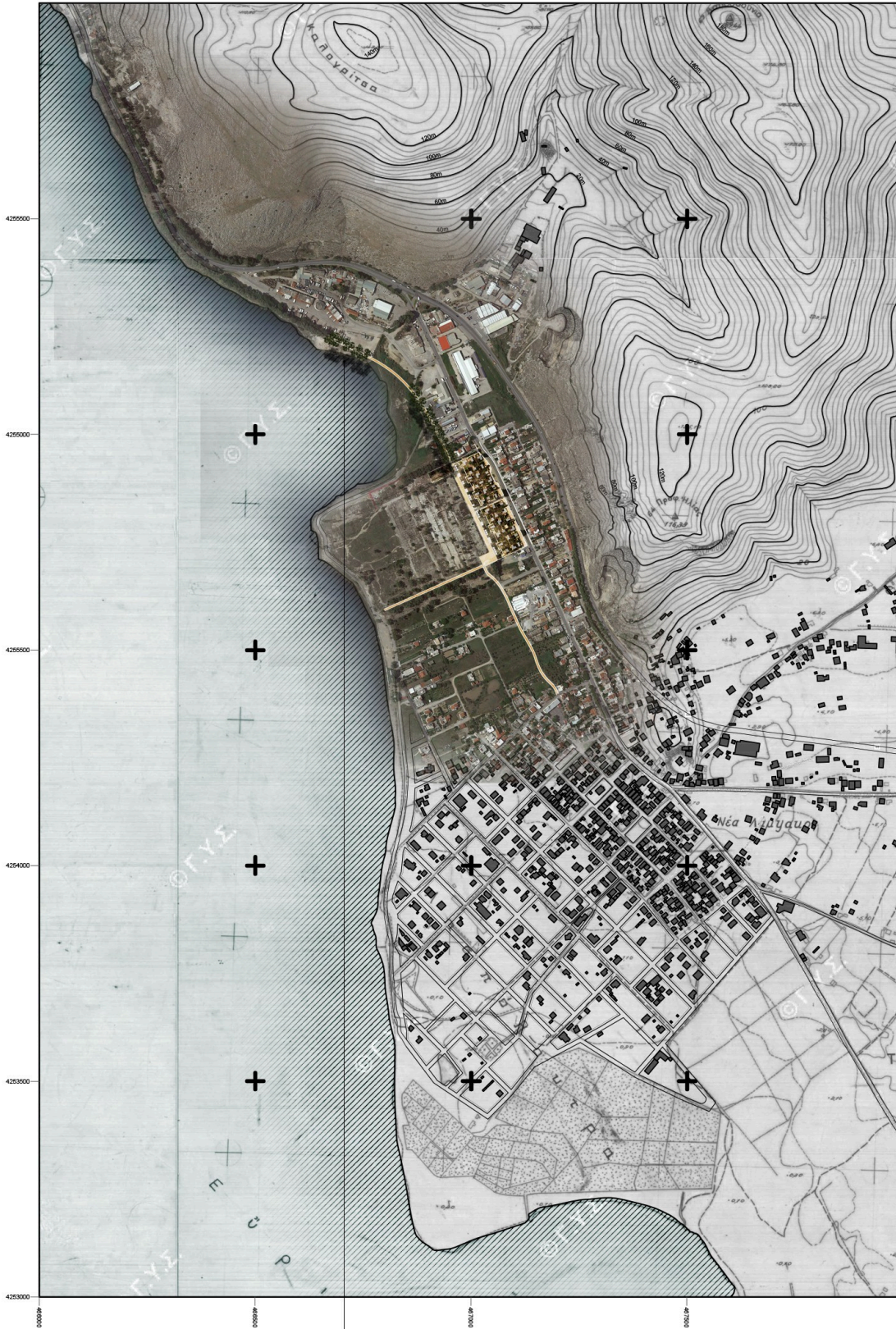
Μέγιστη κάλυψη κατοικιών

Κάθετη & Οριζόντια δίκηση

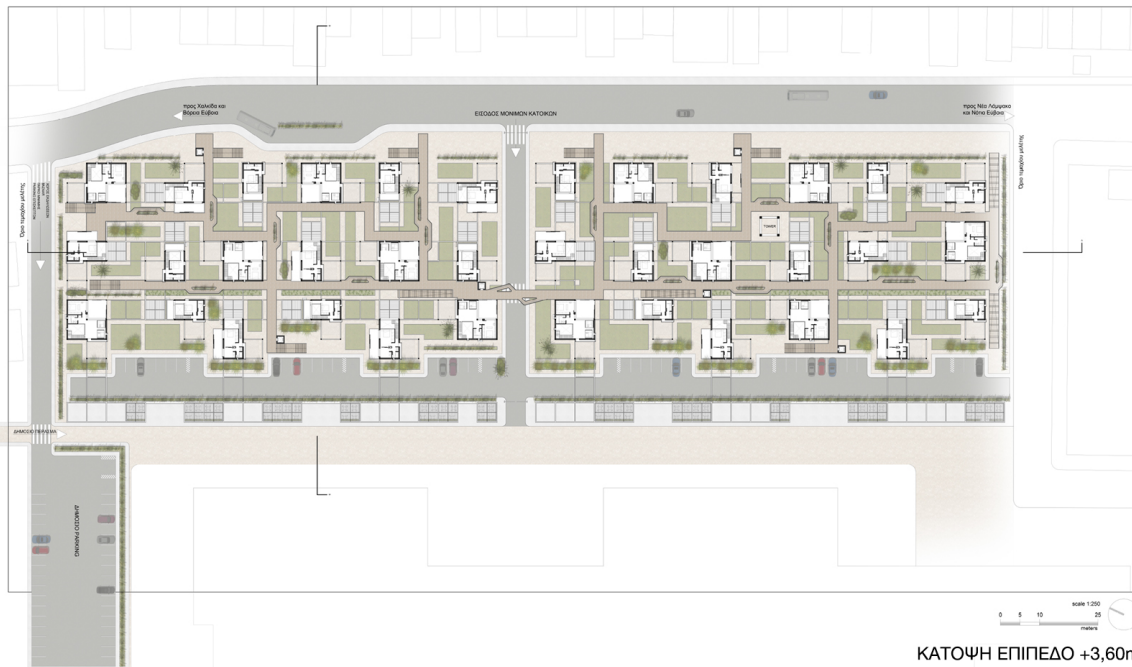
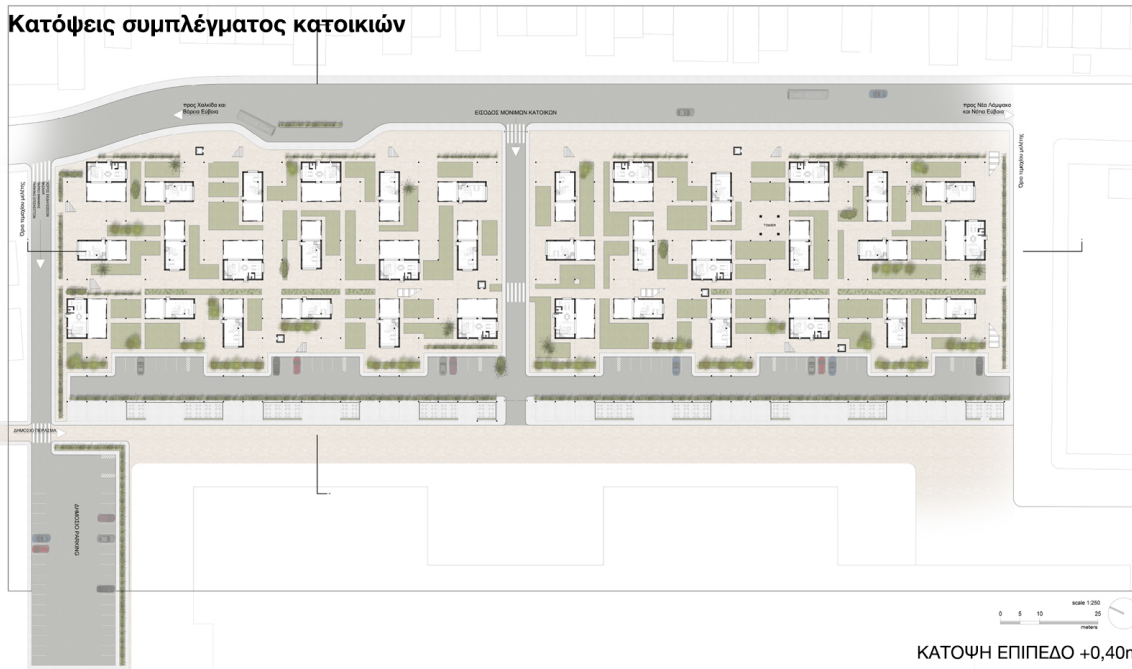

Η περιοχή μελέτης ως σύνδεσμος της Χαλκίδας με την Νέα Λάμψακο

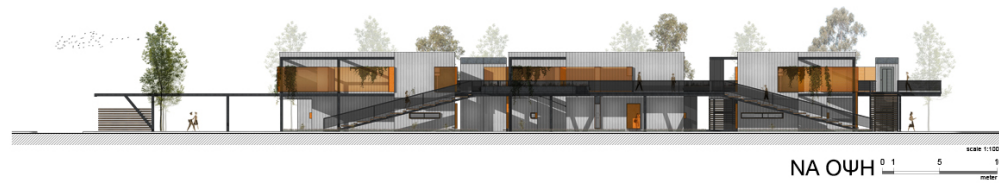
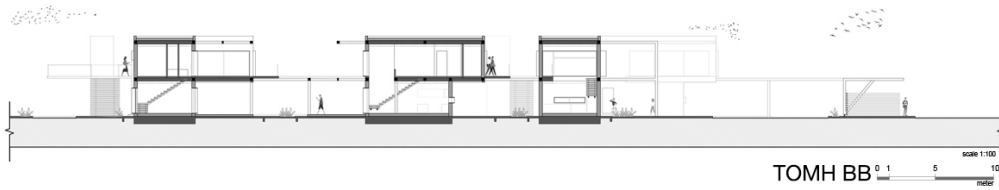
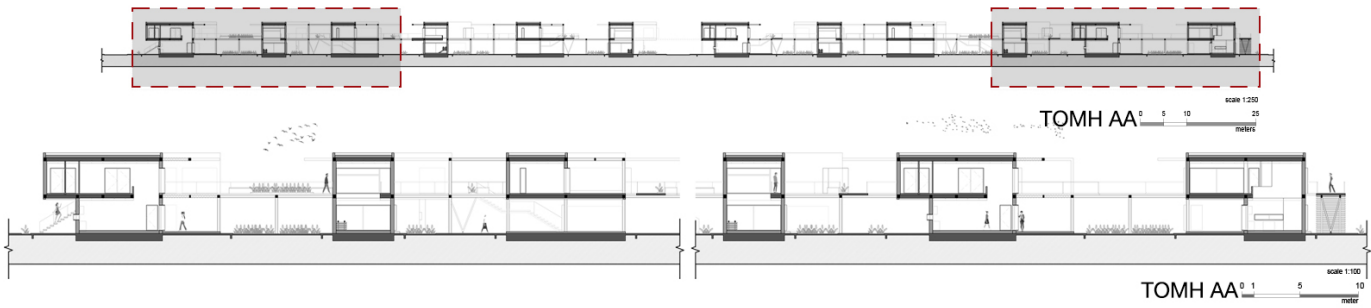

Κατόψεις συμπλέγματος κατοικιών

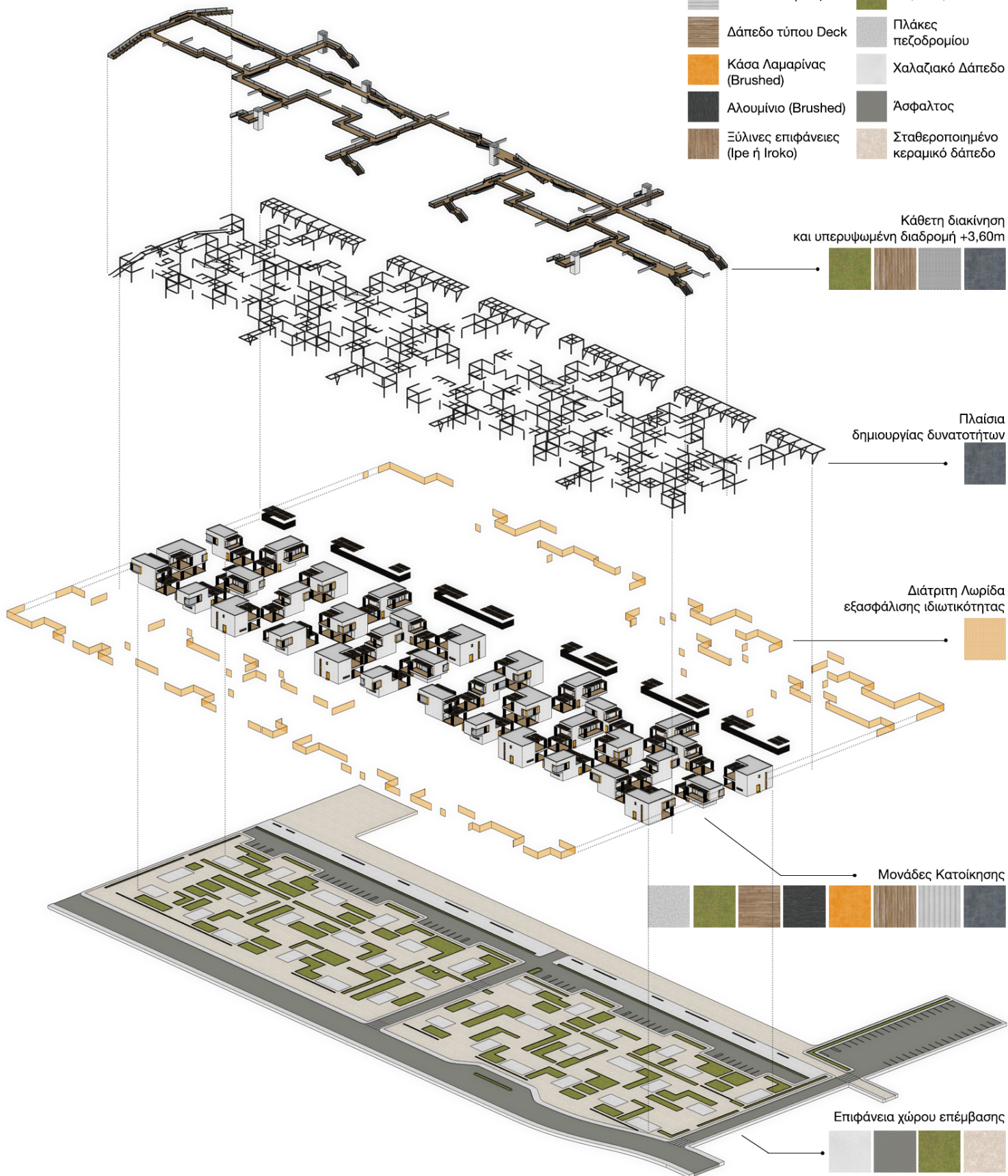
Όψεις - Τομές συμπλέγματος κατοικιών

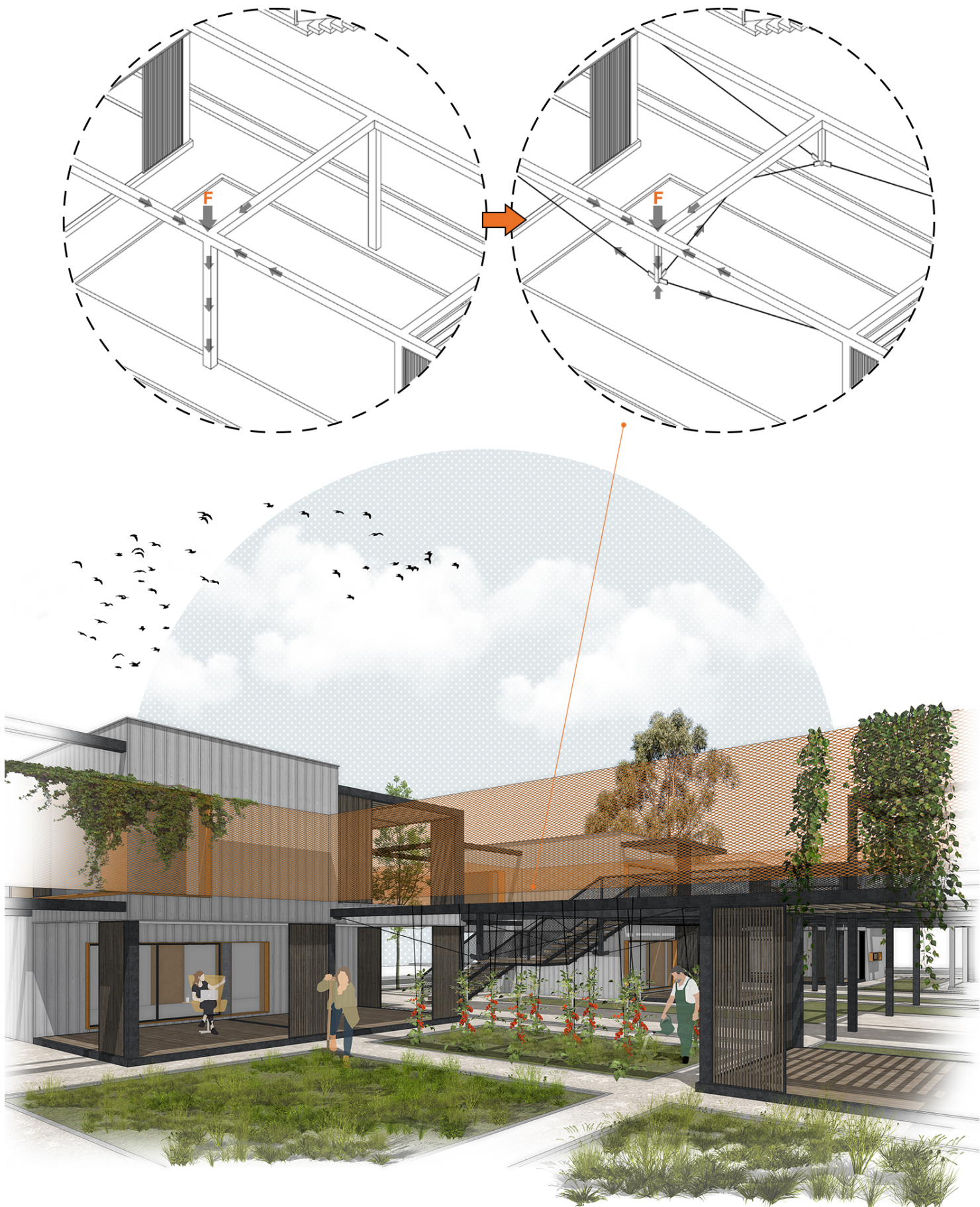

Αξονομετρική έκρηξη συμπλέγματος και επιλογή υλικών

Υπόμνημα υλικών

 Φ.Ο. Χάλυβας 20cm x 20cm	 Διάτρητη λαμαρίνα (Mesh)
 Ραφέι κελύφους	 Χώροι Πρασίνου
 Δάπεδο τύπου Deck	 Πλάκες πεζοδρομίου
 Κάσα Λαμαρίνας (Brushed)	 Χαλαζιακό Δάπεδο
 Αλουμίνιο (Brushed)	 Ασφαλτος
 Ξύλινες επιφάνειες (Ipe ή Iroko)	 Σταθεροποιημένο κεραμικό δάπεδο

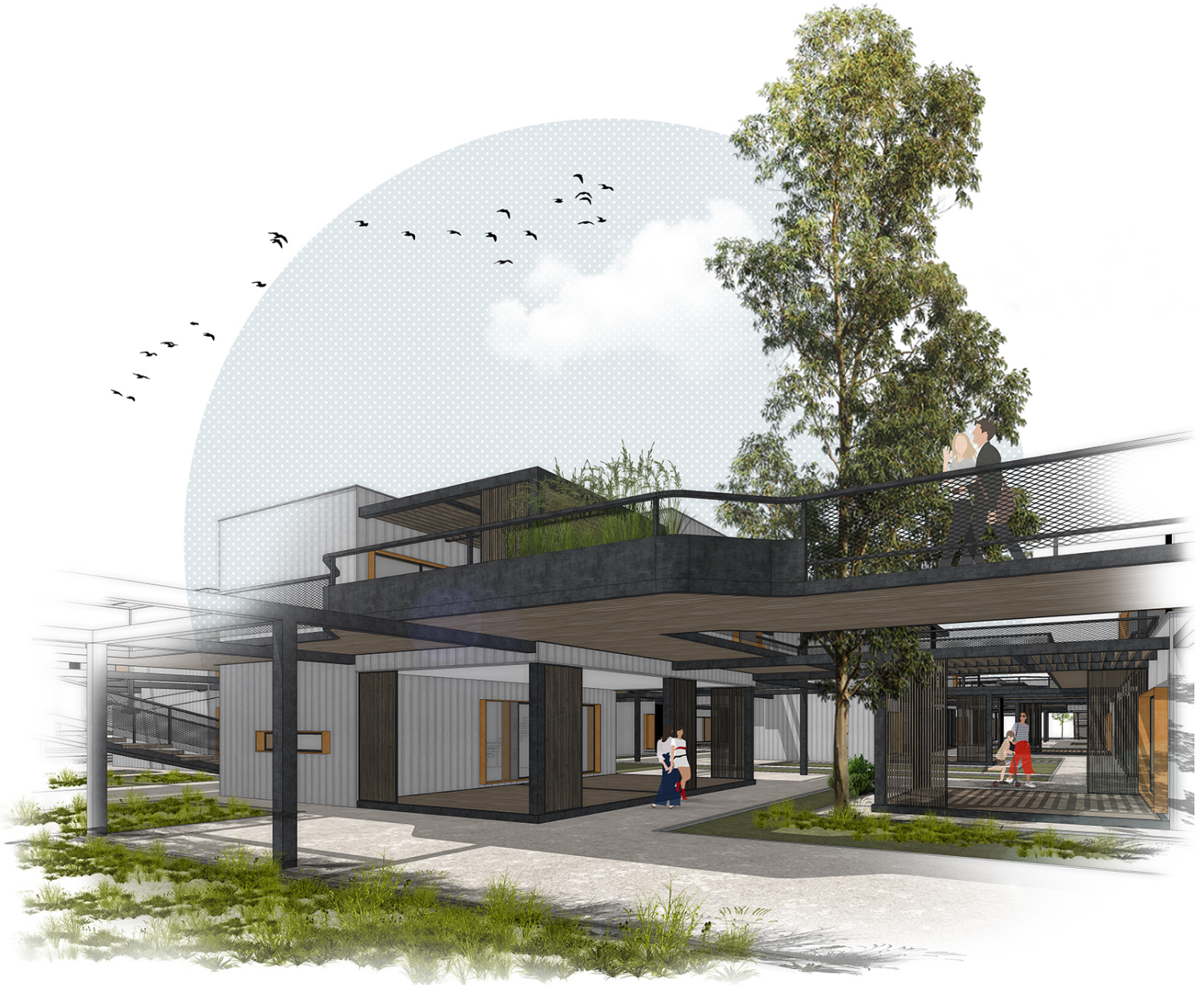

Μείωση αριθμού υποστυλωμάτων

Σε επιλεγμένα σημεία, όπως για παράδειγμα στις καλλιεργήσιμες περιοχές ή τα περάσματα, επιλέγεται η αντικατάσταση των υποστυλωμάτων με δικτύωμα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση του χώρου και την αναβάθμιση της αισθητικής.

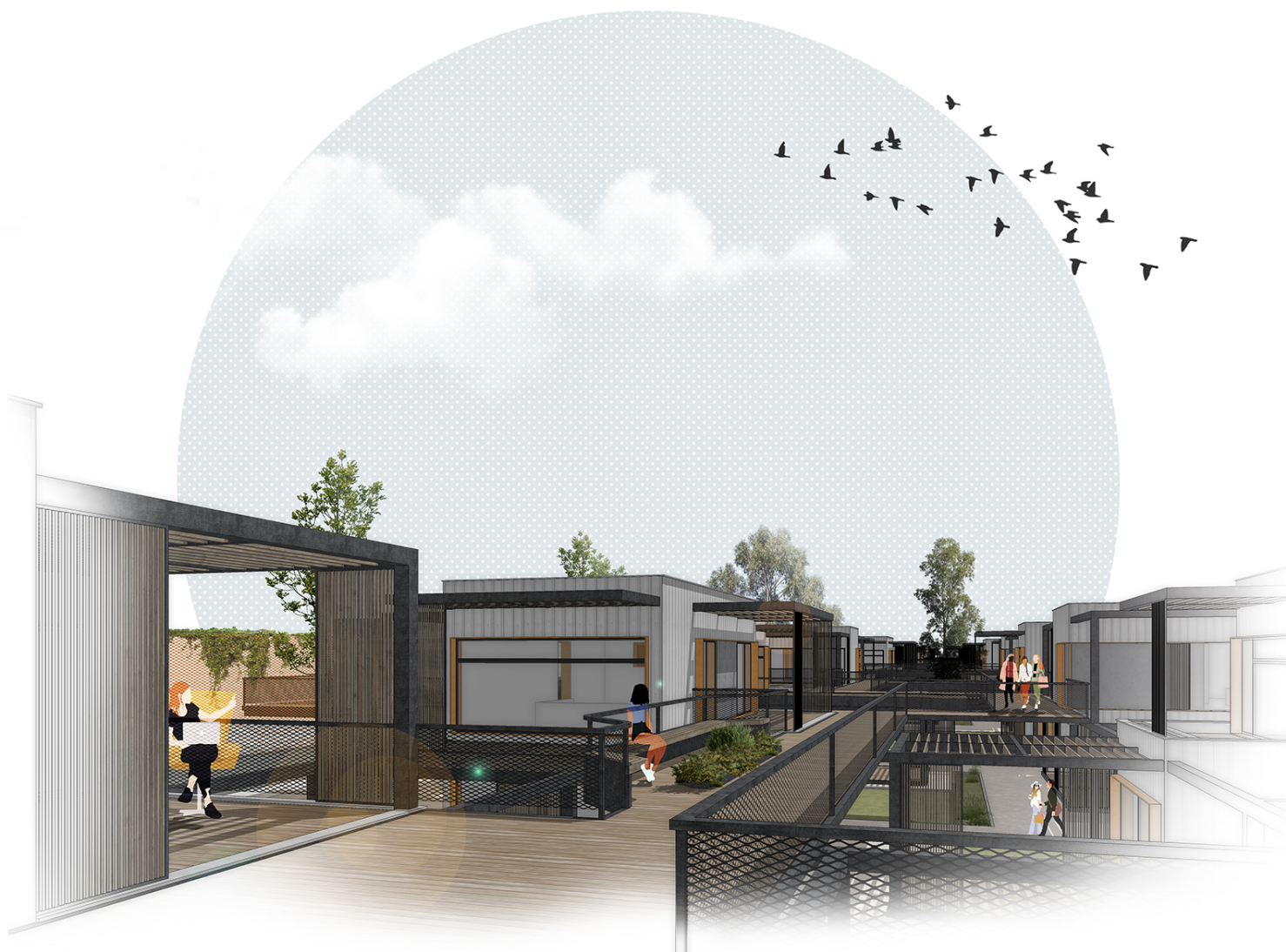
Αστικές Καλλιέργειες

Μέσω της διαδικασίας ανάπτυξης κοινόχρηστων κήπων μεταξύ των κατοικιών, ενθαρρύνεται ο θεσμός των αστικών καλλιεργειών, της κοινωνικοποίησης, της ανταλλαγής γνώσης και τελικά της βιώσιμης (συν)κατοίκησης.

Διατήρηση υπάρχουσας φύτευσης (Ευκάλυπτοι)

Κατά την εξιστόρηση της πορείας των Λαμψακηνών, έγινε αναφορά, μεταξύ άλλων, στις δενδροφυτεύσεις που επιδόθηκε η 1η γενιά προσφύγων. Όπου καθίσταται δυνατόν, τα δέντρα αυτά (παλίμψηστο) παραμένουν ως ζωντανή μνήμη για τις επόμενες γενιές.

+Οικισμός σε 2 επίπεδα

Οι κατοικίες αναπτύσσονται σε 2 επίπεδα.

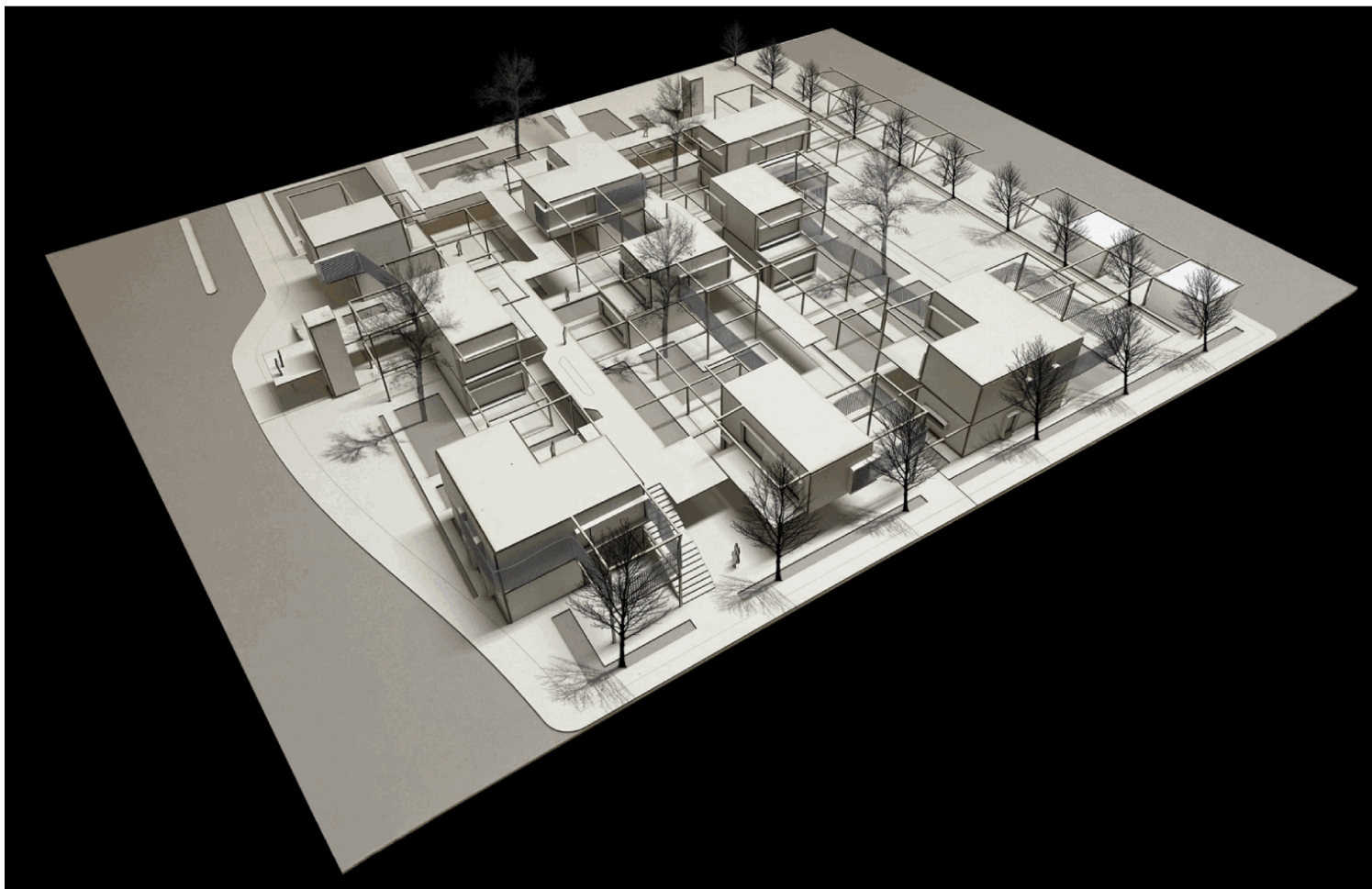
Στο Ισόγειο βρίσκονται οι χώροι διημέρευσης με ενδιάμεσους χώρους, κοινόχρηστα περάσματα, κήπους και χώρους ανάπτυξης δυνατοτήτων.

Στον όροφο υπάρχει το κοινόχρηστο πέρασμα (γέφυρα). Κάθε κατοικία έχει άμεση ή έμμεση επαφή, ενώ συχνά ο ενδιάμεσος αυτός χώρος δημιουργεί τη δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων μεταξύ των κατοίκων.

Το Πέρασμα

Μεταξύ κατοικιών και ίχνους του εργοστασίου, σύμφωνα με το πρόγραμμα, δημιουργείται το πέρασμα που ενώνει τη Χαλκίδα με τον Προσφυγικό συνοικισμό. Εκεί οι κάτοικοι μπορούν να εκθέτουν τα τοπικά τους προϊόντα και να αναβιώνουν τις προσφυγικές μνήμες κρατώντας ζωντανή τη ρίζα τους. Το πέρασμα αυτό σημειολογικά συμβολίζει το πέρασμα στη Νέα Ζωή. Όπως ήταν και το όνομα του πρώτου χώρου συνάθροισης που λειτούργησε στην περιοχή.

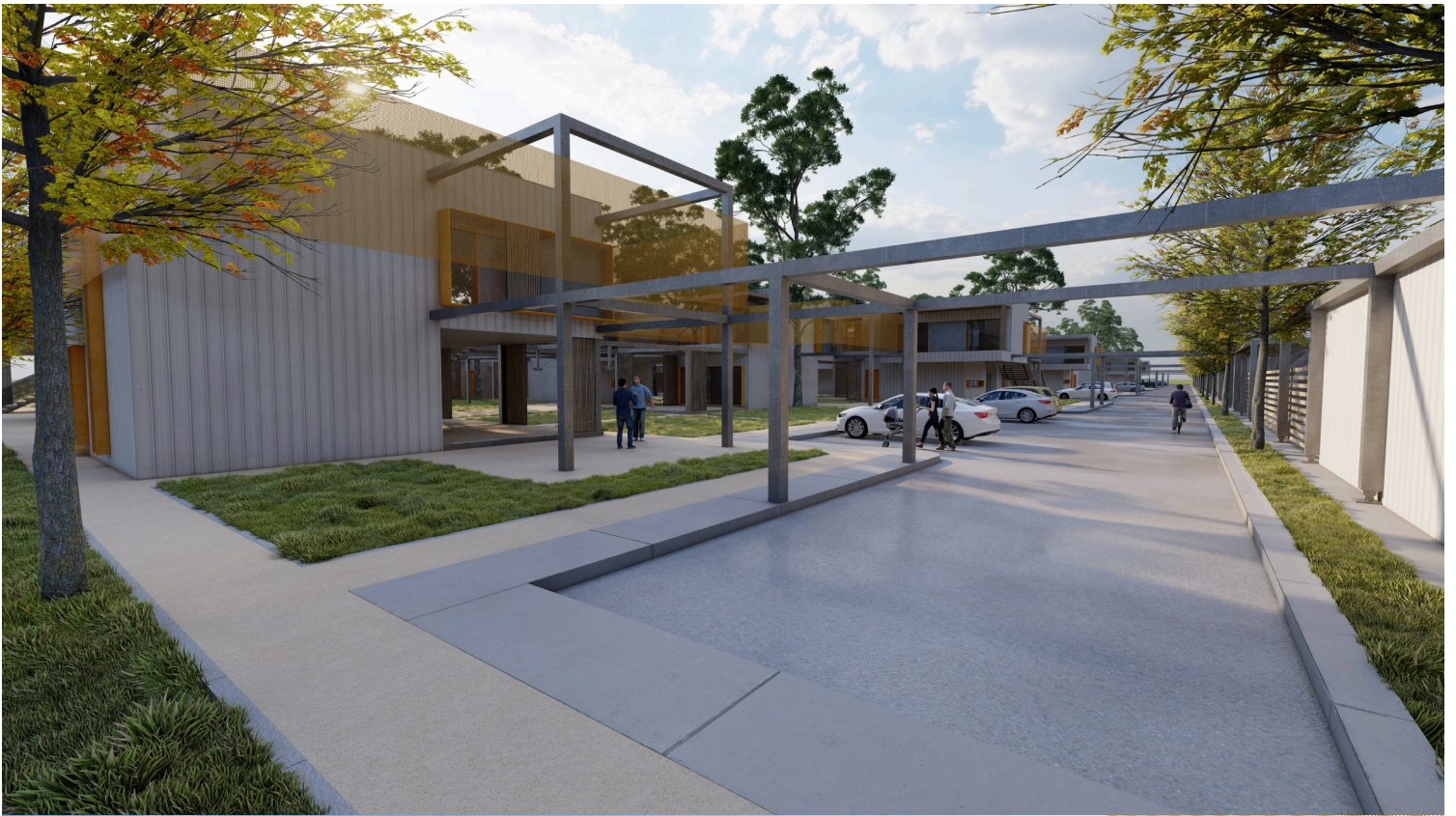
Η παραπάνω εργασία, μέσα από την ανάλυση της περιοχής μελέτης και τελικά της πρότασης (συν)κατοίκησης, αποτέλεσε μία προσπάθεια ένταξης των αρχών της πρωτοβουλίας για το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους το οποίο:

Συνδέει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία με την καθημερινή ζωή και τους χώρους διαβίωσής μας. Καλεί όλους τους Ευρωπαίους να φανταστούν και να οικοδομήσουν μαζί ένα βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μέλλον, που θα είναι όμορφο για τα μάτια, το μυαλό και την ψυχή μας.

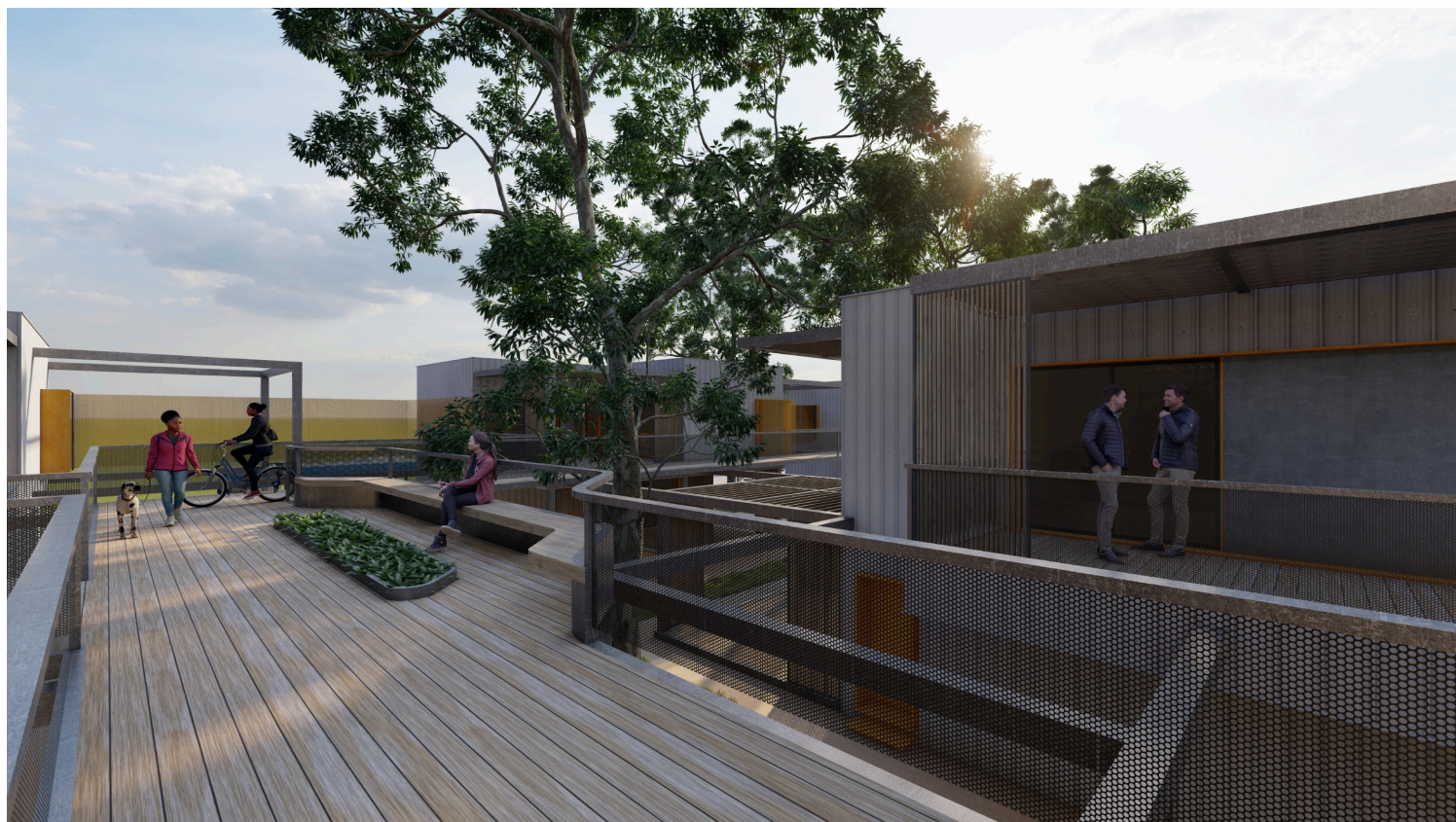
Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους εμπνέει ένα κίνημα για τη διευκόλυνση και την καθοδήγηση του μετασχηματισμού των κοινωνιών μας σύμφωνα με τρεις αδιαχώριστες αξίες:

- βιωσιμότητα, από τους κλιματικούς στόχους έως την κυκλικότητα, τη μηδενική ρύπανση και τη βιοποικιλότητα
- αισθητική, ποιότητα εμπειρίας και στυλ πέρα από τη λειτουργικότητα
- ένταξη, από την εκτίμηση της διαφορετικότητας έως τη διασφάλιση της προσβασιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας

Βιβλιογραφία

Βιβλία:

Γιαννούδης, Σωκράτης. Προσαρμόσιμη αρχιτεκτονική, δυνατότητες και παράγοντες σχεδιασμού μεταβαλλόμενων και «ευφών» χώρων. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων, 2012.

Κωνσταντινίδης, Άρης. Για την Αρχιτεκτονική. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2011.

Βασιλείου, Ι. Η λαϊκή κατοικία. Κοινωνικές τεχνικές και οικονομικές απόψεις - Η λαϊκή κατοικία σε διάφορες ξένες χώρες και στην Ελλάδα. Βιβλιοθήκη Ε.Μ.Π. Αθήνα 1944.

Hertzberger, Herman. Μαθήματα για σπουδαστές αρχιτεκτονικής. Μετάφραση: Τίνα Τσοχαντάρη. Αθήνα: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Ε.Μ.Π., 2002.

Διατριβές - Διαλέξεις:

Πρατσόλη, Σοφία. Εκτίμηση επικινδυνότητας αμιάντου στην περιοχή του πρώην εργοστασίου ΕΛΛΕΝΙΤ Α.Ε. της Ν. Λαμψάκου Ευβοίας και στην ευρύτερη αυτής περιοχή. Τμήμα μηχανικών περιβάλλοντος, Εργαστήριο διαχείρισης τοξικών αποβλήτων Π.Μ.Σ. «Έλεγχος ποιότητας και διαχείριση περιβάλλοντος», Πολυτεχνείο Κρήτης, 2006.

Εγγλέζου Φαίδρα. Η ανάδειξη της προσφυγικής μνήμης της Νέας Λαμψάκου Ευβοίας μέσω μιας δημόσιας εικαστικής εγκατάστασης. διδρυματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα «μουσειακές σπουδές» των τμημάτων ιστορίας & αρχαιολογίας και γεωλογίας & γεωπεριβάλλοντος του πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με το τμήμα συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης του πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Αθήνα, Μάιος 2006.

Παλόγου Σοφία. Η πολεοδομική εξέλιξη της Χαλκίδας και ο ρόλος του θαλασσιού μετώπου.

Διαδίκτυο:

European New Bauhaus new-european-bauhaus.europa.eu (ανακτήθηκε: Μάιος 20, 2024)

Διαδικτυακό ντοκιμαντέρ «Νέα Ζωή» lampsakos.com (ανακτήθηκε: Μάιος 20, 2024)

+oikimos (co-habitation) | The concept of creative use, as flexible design tool

Architects with significant influence such as A. Konstantinidis, J. Hill, H. Hertzberger, spoke about the need for the user to participate in the design through the acquisition of experience while using the space. The architect must create spaces in which the user can develop them.

A settlement is proposed in the area of Nea Lampsakos Chalkida. It concerns descendants of refugees from the region from Asia Minor, who for 3 generations, had to be creative in order to be able to take root in the new place. They proved that they can succeed through the creativity and culture they brought from their place.

The history of residences from Nea Lampsakos, combined with the concept of creative use, were the trigger for a study of the reactivation of the area. A kind of (co-)housing is proposed. The residents will be able to develop it with only a limitation of the demarcation of their freedom. For the wider area, the following is attempted:

- Redefining the relationship N. Lampsakos - Chalkida.
- Reapproaching the concept of (co)housing.

In order to achieve sustainable and viable (co)habitation, the proposal includes features such as:

- Common spaces of urban crops.
- Public and private spaces for RES.
- Flexible light construction prescribed spaces to facilitate variability.
- Common spaces encourage collaboration, socialization and knowledge sharing.
- The adoption of changing spaces stimulates individual and collective expression.

The settlement of refugees in Chalkida and the urban development of the city

With the displacement of the Greek populations of Asia Minor in 1922, refugees from Artaki, Neapoli and Lampsakos settled in Chalkida. After the first difficult years, the district of Neapoli in the city of Chalkida, the settlement of Nea Artaki and the settlement of Nea Lampsakos were created.

The collective memory of the Lampsakians and the urban development of Nea Lampsakos

Chalkida - Nea Lampsakos

The settlement of Nea Lampsakos is about 3km away from the urban fabric of Chalkida. It is located along the provincial road that connects the city of Chalkida with South Evia.

Nea Lampsakos - Study plot

The study area is adjacent to the settlement of Nea Lampsakos and to the industrial footprint of the former ELLENIT factory.

The relationship with Chalkida

The settlement of Nea Lampsakos, although it is about 3km away from the urban fabric of Chalkida, it seems cut off from the city due to the stagnation of its development in relation to Chalkida. The factory named ELLENIT plays a catalytic role in this situation because of the production of toxic asbestos cement products.

The creativity of refugees

Refugees, as happens in most cases, are characterized by adaptability, flexibility and creativity. The

Lampsakians adapt to the constantly changing conditions. They are creative, transfer their knowledge to agriculture and develop the local economy.

The selection of the study plot

In the study plot, operated for many years the factory which gave hope for development, but eventually became the main cause of stagnation of the settlement due to the toxic products it produced. The reactivation of the specific area is an important move for the transformation of the space into a place of creation and positive developments. Geographically, it is the connecting area as it is in a privileged position between Chalkida and Nea Lampsakos.

The refugee settlement model according to the R.E.C.

For rural rehabilitation, the Refugee Rehabilitation Committee (REC) created settlements throughout Greece. R.E.C., it aimed to immediately build housing for all refugees so that there would be no shacks. This immediate necessity combined with the lack of capital leads to the decision to build cheap housing. The participation of the new owners in the improvement of the houses, the adaptation of the space to the needs and the changing living conditions was necessary. The period was fluid in every way.

Placement and urban system planning of Nea Lampsakos

The Placement was based on the way in which the Romiomahalas (Greek neighborhoods) in Lampsakos of Minor Asia was structured, as its resemblance to that of the lost homelands, was a basic pursuit of all the newly established refugee settlements. The construction of the buildings therefore took place next to the sea, along and between the public road - which connects Chalkida with Eretria - and the beach, just as it was in motherland Lampsakos of Minor Asia. The urban planning system chosen was rectangular. Within the settlement and opposite the provincial road, spaces are given for the establishment of shops for those who were artisans and merchants.

The character of refugee housing

The first refugee homes of Nea Lampsakos settlement amounted to 104, and the families that lived in the settlement reached 150. These were low-cost, sturdy stone-built single - storey structures - so that they could be maintained in the future, by the refugees themselves - in which local materials such as stone and tiles were used. Each house accommodated two families, since the partition that ran through its interior formed two independent separate spaces, with the size corresponding to each family being particularly limited. The floor was earthen - but also wooden in some areas, such as the bedroom - while the toilet was outside the house. Outside, each house had a vegetable garden.

Aris Konstantinidis

“Nothing should be definitively finished. And everything will be able to grow and transform like a plant. Of course, without losing, the fundamental root, the basic rule, or the primary idea and purpose. And it is this ... flexibility that makes the architectural work have duration and vitality.”

Herman Hertzberger

“Architects must create capabilities and describe them to users. They must also indicate features accessible to the user. They have to invent simple functional shells. Users will adapt them to the life that suits them. However, freedom cannot be absolute. There must be a balance between capabilities and limitations. The user should feel free but at the same time feel the limits of his freedom.”

Jonathan Hill

“The user participation process is the strategy that will make things live with us. Schroder’s House’s mobile

dividing surfaces, ensures privacy in the already configured uses. In the Japanese traditional house, the use of movable partition panels is a tool to create multiple associations between spaces.”

Proposal development for a residential complex:

- Multiple capabilities and correlations
- Creative and participatory use

Reducing number of columns

In selected places, such as for example the cultivated areas or passages, it is chosen to replace the columns with steel structure networking. The result is the release of space and the aesthetics upgrading.

Urban crops

Through the process of developing communal vegetable gardens between the residences, the institution of urban crops, socialization, knowledge exchange and ultimately sustainable (co)habitation is encouraged.

Conservation of existing trees (Eykalyptus)

During the narration of the Lampsakians course, was mentioned, among others, in the tree plantings carried out by the 1st generation of refugees. Where possible, these trees (palimpsest) remain as a living memory for future generations.

+Οικισμός (Settlement) on 2 levels

The residences are developed on 2 levels.

On the ground floor are the day spaces with in between spaces shared passages, vegetable gardens and spaces for developing possibilities.

On the floor there is the common passage (bridge). Every residence has direct or indirect contact, while often this intermediate space creates the possibility of developing activities between the residents.

The passage

Between the house complex and factory traces, according to the program, the passage connecting Chalkida with the Refugee settlement is created. There residents can exhibit their local products and revive refugee memories while keeping their roots alive. semiotically, symbolizes the transition to New Life. As was the name of the first meeting place that operated in the area.

The above work, through the analysis of the study area and finally of the (co)habitation proposal, was an attempt to integrate the principles of the New European Bauhaus initiative which:

The New European Bauhaus initiative connects the European Green Deal to our daily lives and living spaces. It calls on all Europeans to imagine and build together a sustainable and inclusive future that is beautiful for our eyes, minds, and souls.

the New European Bauhaus inspires a movement to facilitate and steer the transformation of our societies along three inseparable values:

- sustainability, from climate goals to circularity, zero pollution, and biodiversity
- aesthetics, quality of experience and style beyond functionality
- inclusion, from valuing diversity to securing accessibility and affordability